

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΥΡΓΟΥ)

ΤΜΗΜΑ:ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ,ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ,ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

πρώην ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ-ΜΟΥΣΕΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΕΚΘΕΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΟΥΣΕΙΑ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ Η
ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΞΙΑ
ΤΟΥΣ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ:
ΜΟΥΣΕΙΑ ΜΝΗΜΗΣ ΣΤΗ
ΜΑΓΝΗΣΙΑ

Museums of Memory and their
Outstanding Universal Value Case
Study: Museums of Memory in
Magnesia-Greece

Εκπόνηση: ΓΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Δρ. ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Βόλος 2016

Προβλεπή 11 - 2
Το έκλεισε Αυτό Το
Βιβλίο με τίτλο
Το βιβλίο της Πτυχίας

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

Βεβαιώνω/ουμε ότι είμαι/είμαστε ο/οι συγγραφές/εις αυτής της εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα/είχαμε για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία.

Επίσης, έχω/έχουμε αναφέρει τις οποίες πηγές από τις οποίες έκανα /κάναμε χρήση δεδομένων, ιδεών η λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Ακόμη δηλώνω/ουμε ότι αυτή η γραπτή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα/εμάς προσωπικά και αποκλειστικά και ειδικά για την συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία ότι θα αναλάβω/ουμε πλήρως τις συνέπειες εάν η εργασία αυτή αποδειχτεί ότι δεν μου/μας ανήκει.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 1

ΑΡΙΘ.ΜΗΤΡΟΥΧ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

Γκαρτζικερίνη Καλλιόπη

395

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 2

ΑΡΙΘ.ΜΗΤΡΟΥΧ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 3

ΑΡΙΘ.ΜΗΤΡΟΥΧ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

i.	Πρόλογος-Περίληψη (Abstract) ...	5
ii.	Εισαγωγή.....	9
iii.	Κερασιά.....	12
	1. Εισαγωγή-Ιστορία	
	2. Σήμερα	
	3. Κατοχή	
iv.	Νέα Αγχίαλος.....	14
	1. Εισαγωγή	
	2. Ανασκαφές	
	3. Ιστορία	
	4. Κατοχή	
	5. Σήμερα	
v.	Πλάτανος Αλμυρού.....	20
	1. Εισαγωγή-Ιστορία	
	2. Τουρκοκρατία	
	3. Κατοχή	
vi.	Ριζόμυλος.....	22
	1. Εισαγωγή	
	2. Τουρκοκρατία	
	3. Κατοχή	
	4. Σήμερα	
	5. Κατάσταση αγωνιστών και νεκρών του μαρτυρικού χωριού	
vii.	Δράκεια.....	29
	1. Εισαγωγή-Ιστορία	
	2. Οικονομία	
	3. Καθημερινή ζωή	
	4. Κατοχή	
	Μουσείο- Χώρος Μνήμης.....	34

1.	Τρόπος και τεχνική παρουσίασης	
	Εσωτερικός χώρος	36
2.	Πρόσωπα	
3.	Μέσα	
4.	Σκηνικό	
5.	Σενάριο	
	Εξωτερικός χώρος.....	40
1.	Πρόσωπα	
2.	Μέσα	
3.	Σκηνικό	
4.	Σενάριο	
viii.	Επιζώντες.....	40
ix.	Εκπαιδευτικά προγράμματα	42
x.	Δίκτυο Μαρτυρικών Χωριών.....	44
xi.	Μαρτυρικές πόλεις και χωριά Ελλάδος	45
xii.	Πρόταση δημιουργίας δικτύου	
	μουσείων μαρτυρικών χωριών Μαγνησίας	48
xiii.	Μαρτυρίες	49
xiv.	Επίλογος	56
xv.	Βιβλιογραφία:	58
xvi.	Δικτυογραφία:	60
xvii.	Παράρτημα:	61

ΠΡΟΛΟΓΟΣ-ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην πτυχιακή θα πραγματοποιηθεί αρχικά μια σύντομη αναφορά στις προσπάθειες που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα για προστασία και προσέγγιση χώρων «αρνητικής κληρονομιάς» (negative heritage): τόποι και χώροι ιστορικών τραγωδιών ή βίας και καταπίεσης. Θα σχολιαστεί η πολιτιστική αξία που προκύπτει από την αλλαγή αξιοποίησης χώρων μνήμης και η μετατροπή τους σε μουσεία καθώς και η μουσειολογική και μουσειογραφική τους αφήγηση. Η συγκεκριμένη αφήγηση θα ελεγχθεί-αξιολογηθεί στο κατά πόσο μπορεί να αποτελέσει αποθετήριο πολιτιστικής κληρονομιάς για τις επόμενες γενιές. Τα παραπάνω θα προκύψουν μέσα από τη μελέτη συγκεκριμένης περίπτωσης καθώς και από διαμορφωτικές προτάσεις. Πιο συγκεκριμένα, θα περιγραφεί το Μουσείο της Δράκειας και θα προταθεί η δημιουργία ενός δικτύου μουσείων με ανάλογο περιεχόμενο καθώς υπάρχουν αρκετοί τόποι μνήμης στην περιοχή. Κριτήρια της πρότασης θα αποτελέσουν τα ιστορικά γεγονότα στην περιοχή και η μεταξύ τους σχέση, η τοπογραφική γεινίαση υπαρχόντων συλλογών στην ίδια θεματική, η πρόθεση-διάθεση των κατοίκων της περιοχής (σύμφωνα με τις μαρτυρίες τους) να εμπλακούν προκειμένου να ενσωματωθεί στη σημερινή κοινωνία και να μεταδοθεί στην σύγχρονη πραγματικότητα μια πτυχή της ρεαλιστικής εικόνας του πολέμου. Μουσειολογικές και Μουσειογραφικές προτάσεις, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα και χρήσεις πολυμέσων θα τεκμηριώνουν την πρόταση αναδεικνύοντας το κατά πόσο η καλλιέργεια-ανάπτυξη της βιωματικότητας και της ανάδρασης συνιστά κεντρικό πυλώνα αξιοποίησης αυτού του είδους πολιτιστικής κληρονομιάς.

ABSTRACT

First will make a brief reference to the efforts made in recent years in Greece for protection and approach areas " negative heritage ». It discussed the cultural value resulting from the change of use of memory space and turn them into museums and museographic narrative. This narrative will check - assessed whether it can be a repository of cultural heritage for future generations . These will occur through specific case study as well as formative proposals. More specifically , the creation of a network of museums with similar contents as there are several places of remembrance in the region of Drakia Museum will be described and suggested. Criteria of the proposal will be the historical events in the region and the relationship between them , the topographical proximity existing collections on the same theme , intent - mood of local residents to be involved in order to integrate in today's society and transmitted in contemporary reality an aspect of realistic picture of war. Museographic proposals , interviews , questionnaires, educational programs and multimedia uses to substantiate the proposal highlighting whether the culture - feedback is a central pillar of exploitation such heritage .

Λέξεις-Κλειδιά (key – words)

Εκθεσιακή πρακτική (exhibition practice)

Ερμηνευτική έκθεση (interpretive report)

Επικοινωνιακή πολιτική (communication policy)

Μεταδοτικό εκθεσιακό μοντέλο (contagious exhibition model)

Πολιτισμικό-ολιστικό εκθεσιακό μοντέλο (cultural - exhibition holistic model)

Κοινωνική Ανθρωπολογία (Social anthropology)

Τυπολογία χώρου (space typology)

Τυπολογία αντικειμένων (typology objects)

Σημειολογία κειμένου (semiotics text)

Πολιτιστική αναπαράσταση (cultural representation)

Διαπολιτισμικότητα (interculturalism)

Ιστορική μνήμη (historical memory)

Συλλογική μνήμη (collective memory)

Ευχαριστίες

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να αναφερθώ στους ανθρώπους που στάθηκαν δίπλα μου προκειμένου να πραγματοποιήσω την παρούσα εργασία. Το πρώτο ευχαριστώ ανήκει φυσικά στην καθηγήτρια μου δόκτωρ Αλεξοπούλου Αικατερίνη, που με τη ζωντάνια της και την επικοινωνιακή της ικανότητα έδωσε πνοή στην υλοποίηση της πτυχιακής μου εργασίας ενώ με τις χρήσιμες παρατηρήσεις και διορθώσεις της συνέβαλε στη διαρκή αξιολόγηση και βελτίωση της εργασίας.

Το δεύτερο ευχαριστώ ανήκει στους ανθρώπους που εργάζονται στη Διεύθυνση Αρχείων, Μουσείων και Βιβλιοθηκών Βόλου ΔΟΕΠΑΠ-ΔΗΠΕΘΕ, που με τη συμβολή τους συλλέχθηκε το υλικό-μαρτυρίες και κατ' επέκταση δημιουργήθηκε ο Χώρος Μνήμης στη Δράκεια Πηλίου. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ.Αντωνία Χασιώτη και τον κ. Λάμπρο Μπόκα για τις πληροφορίες που μου έδωσαν σχετικά με τα μαρτυρικά χωριά της Κερασιάς και του Ριζόμυλου.

Τέλος, από αυτή τη θέση θέλω να ευχαριστήσω τους γονείς μου Κωνσταντίνο και Μαρία για την έμπρακτη και πολύπλευρη υποστήριξη σε όλες τις φάσεις της εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας, καθώς και την αδελφή μου Θεοδώρα για την αγάπη και βοήθεια της.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα ως "μαρτυρικά χωριά και πόλεις" χαρακτηρίζονται στην Ελλάδα χωριά ή πόλεις τα οποία έχουν υποστεί μεγάλες καταστροφές από ξένους εισβολείς ή κατακτητές σε περιόδους πολεμικών συγκρούσεων. Αφορά συχνότερα οικισμούς που έχουν υποστεί καταστροφές την περίοδο της Κατοχής (1941-1944).

Από το 1990 ένα νέο είδος τουρισμού έκανε την εμφάνιση του, ο λεγόμενος «σκοτεινός τουρισμός» (dark tourism)¹. Πρόκειται για τόπους και χώρους ιστορικών τραγωδιών ή βίας και καταπίεσης, όπως φυλακές, τόποι μαχών και εκτελέσεων. Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει προσπάθειες προστασίας και προσέγγισης τέτοιων χώρων «αρνητικής κληρονομιάς» (negative heritage)².

Τα μουσεία αυτά που χρησιμοποιήθηκαν κατά την περίοδο του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, το καθένα για διαφορετικό σκοπό, λειτουργούν σήμερα ως χώροι μνήμης. Η αλλαγή αξιοποίησης των χώρων και συγκεκριμένα η μετατροπή τους σε μουσεία, τα καθιστά μοναδικά στο είδος, ως προς την κτιριακή τους υπόσταση αλλά και ως προς την ιστορία την οποία θέλουν να αφηγηθούν.

Ο Εκπαιδευτικός Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (UNESCO) επιζητεί να προωθήσει την αναγνώριση, προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, η οποία έχει σημαντική αξία για τον άνθρωπο. Ο όρος "Πολιτιστική Κληρονομιά" αναφέρεται σε μνημεία, ομάδες κτισμάτων και χώρων με ιστορική, αισθητική, αρχαιολογική, επιστημονική, εθνολογική ή ανθρωπολογική αξία.

Η Συνθήκη για την προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση της UNESCO στις 16 Νοεμβρίου 1972. Με την υπογραφή της, τα κράτη αναγνωρίζουν ότι οι χώροι που βρίσκονται στην εθνική επικράτειά τους και έχουν εγγραφεί

¹ Ως σκοτεινός τουρισμός ορίζεται η επίσκεψη τόπων ιστορικών τραγωδιών ή βίας και καταπίεσης, όπως φυλακές, στρατόπεδα συγκέντρωσης και τόποι μαχών και εκτελέσεων. Βλ. Lennon Foley (2000), Stone(2006), Tarlow (2005)

² Βλ. Lynn Meskell (2002)

στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, αποτελούν, με κάθε επιφύλαξη της εθνικής κυριαρχίας και των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, παγκόσμια κληρονομιά «για την προστασία της οποίας είναι υπεύθυνη η διεθνής κοινότητα, που πρέπει να εργαστεί ως σύνολο για αυτό τον σκοπό».

Η αποστολή της UNESCO είναι να ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη να υπογράψουν τη Συνθήκη του 1972 για να εξασφαλίσουν την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς τους αλλά και να δημιουργήσουν συστήματα ελέγχου που θα αναφέρουν σε τακτική βάση την κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι χώροι παγκόσμιας κληρονομιάς στην επικράτειά τους. Επίσης, η UNESCO βοηθά τα κράτη να προστατεύσουν τους χώρους αυτούς παρέχοντας τεχνική βοήθεια, επαγγελματική εκπαίδευση καθώς και έκτακτη οικονομική βοήθεια σε χώρους που βρίσκονται σε άμεσο κίνδυνο. Μέσω του Διεθνούς Οργανισμού προωθείται η παρουσίαση σε παγκόσμιο επίπεδο της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας και ενθαρρύνεται η διεθνής συνεργασία για τη διαφύλαξη της.

Τα μνημεία που συγκαταλέγονται στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς επιλέγονται και εγκρίνονται βάσει της αξίας τους ως τα καλύτερα παραδείγματα της δημιουργικής ευφυΐας του ανθρώπου. Αποτελούν τεκμήρια μιας σημαντικής ανταλλαγής ανθρώπινων αξιών και παρέχουν μια μοναδική ή τουλάχιστον εξαιρετική μαρτυρία μιας πολιτισμικής παράδοσης ή ενός πολιτισμού που ζει ακόμα ή έχει εξαφανισθεί. Είναι άμεσα συνδεδεμένα με σημαντικά στάδια της ανθρώπινης ιστορίας και για το λόγο αυτό έχουν εξέχουσα οικουμενική αξία και αποτελούν τμήμα της κοινής κληρονομιάς της ανθρωπότητας.

Το Κέντρο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, το οποίο δημιουργήθηκε το 1992, είναι το κέντρο παρακολούθησης και ο συντονιστής της UNESCO για όλα τα ζητήματα που αφορούν την Παγκόσμια Κληρονομιά.

Τα κριτήρια επιλογής των μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς:

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Να είναι αριστουργηματικό δείγμα της ανθρώπινης δημιουργικότητας. Να παρουσιάζει σημαντική ανταλλαγή ανθρώπινων αξιών σε ένα χρονικό διάστημα ή σε μια πολιτισμική περιοχή του κόσμου, όσον αφορά στην αρχιτεκτονική ή στην τεχνολογική εξέλιξη, στην τέχνη των μνημείων, την πολεοδομία ή το σχεδιασμό τοπίων. Να αποτελεί μοναδική ή τουλάχιστον εξαιρετική μαρτυρία

για μια πολιτισμική παράδοση ή έναν πολιτισμό που είναι ακόμη ζωντανός ή έχει εξαφανιστεί. Να αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα μιας μορφής οικοδομήματος, αρχιτεκτονικού περιεχομένου. Να συνδέεται άμεσα με γεγονότα ή ζωντανές παραδόσεις, ιδέες ή αντιλήψεις, μεκαλλιτεχνικά ή λογοτεχνικά έργα εξαιρετικής παγκόσμιας σημασίας.

ΦΥΣΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Να περιέχει εξαιρετικά φυσικά φαινόμενα ή περιοχές εξαιρετικής φυσικής μορφιάς και αισθητικής σημασίας. Να αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα για σημαντικά στάδια της ιστορίας της γης, όπως καταγραφή στοιχείων ζωής, σημαντικές γεωλογικές διαδικασίες για την ανάπτυξη της γεωμορφολογίας ή σημαντικών φυσιογραφικών γνωρισμάτων. Να αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα σημαντικών οικολογικών και βιολογικών διαδικασιών στην εξέλιξη και την ανάπτυξη της γης, του νερού, παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων και κοινοτήτων ζώων και φυτών. Να περιλαμβάνει τα πιο σημαντικά και ενδεικτικά φυσικά καταλύματα για τη διατήρηση της επιτόπιας βιολογικής ποικιλομορφιάς, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που περιέχουν απειλούμενα είδη εξαιρετικής παγκόσμιας σημασίας από άποψη επιστήμης ή συντήρησης.³

³ (Κρασιάς, 2011β, σελ. 56).

ΚΕΡΑΣΙΑ

Η Κερασιά Μαγνησίας είναι χωριό της περιφερειακής ενότητας Μαγνησίας. Βρίσκεται κτισμένο στις δυτικές πλαγιές του βορείου Πηλίου και ανήκει στον δήμο Ρήγα Φεραίου. Η Κερασιά χαρακτηρίζεται ως το υψηλότερο βουνό του Πηλίου. Βρίσκεται σε απόσταση 27 χλμ. από το Βόλο και σε υψόμετρο 680 μέτρα. Χωρίζεται στην Κάτω Κερασιά (Δ.Δ. του Δήμου Κάρλας) και στην Άνω Κερασιά. Η Κάτω Κερασιά βρίσκεται σε απόσταση 20,5 χλμ. από το Βόλο και σε υψόμετρο 140 μέτρα. Η Άνω Κερασιά κατά την παράδοση χρωσάει το όνομά της σε μια γέρικη κερασιά, στην κουφάλα της οποίας οι πρώτοι οικιστές του χωριού βρήκαν ένα καντήλι αναμμένο και την εικόνα των Αγίων Αποστόλων.

Το χωριό διαπερνά ο Κερασιώτης ποταμός, που πηγάζει από τις πλαγιές του Πηλίου και εκβάλλει στην λίμνη Βοιβηίδα ή Κάρλα. Η πρώτη ιστορική μαρτυρία για την Κερασιά, εκτιμάται το 1800-1820. Η ίδρυση του χωριού εκτιμάται γύρω στο 1600 ενώ η ίδρυση της Ιεράς Μονής Φλαμουρίου γύρω στο 1584. Η καταγωγή των κατοίκων είναι κατά πάσα πιθανότητα από τα Άγραφα και την Παλαιά Μιτζέλα. Πριν από τα χρόνια της Κατοχής η Κερασιά αποτελούσε χειμερινό οικισμό για τους κατοίκους της. Κατά τον Β΄ παγκόσμιο Πόλεμο υπήρξε τόπος ίδρυσης της XVI Μεραρχίας και έδρα του 54ου Συντάγματος του ΕΛΑΣ. Οι Γερμανοί κατακτητές πυρπόλησαν το Μάρτιο του 1944 ολόκληρο το χειμερινό οικισμό, ο ξεριζωμένος της πληθυσμός συγκεντρώθηκε στα πρώην «καλύβια» του, που αποτελούν από τότε και τις μόνιμες πια εστίες των Κερασιωτών. Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας οι Κερασιώτες έμεναν στο πάνω χωριό, αφού δεν υπήρχε το κάτω, με αποτέλεσμα να υποφέρουν πολύ το χειμώνα από τα κρύα και τα χιόνια. Σύμφωνα λοιπόν με παλιές προφορικές μαρτυρίες, δωροδόκησαν με ένα φόρτωμα βούτυρο τον Τούρκο διοικητή της περιοχής Σαρίμπεη, για να φτιάξουν τα χειμωνιάτικα καλύβια τους και να καλλιεργήσουν τα χωράφια του.⁴

⁴ Ηλίας Λεφούσης *Η Κερασιά του Βόλου*, εκδόσεις Κώδικας, 1994

ΣΗΜΕΡΑ

Ο αυτοκινητόδρομος που ανοίχτηκε στη δεκαετία του 1970 έδωσε καινούργιες προοπτικές στο κατεστραμμένο χωριό και από ό,τι φαίνεται δεν θα αργήσει να ξαναγίνει η κυψέλη του παρελθόντος γύρω από την παλιά εκκλησία των Αγίων Αποστόλων (1872), που πυρπολημένη και αυτή στα 1944 ξαναστήθηκε τα τελευταία χρόνια στο δικό της χώρο με συνδρομές των απανταχού Κερασιωτών. Στην Κερασιά, στο νοτιοανατολικό διαμέρισμα του Δήμου, μπορεί να δει κανείς στο κέντρο την μεγάλη πλατεία του χωριού και κάτω απ' αυτή την παιδική χαρά. Υπάρχει το τοξωτό γεφύρι, χρονολογείται από το 1886 και έχει αναγνωριστεί ως Διατηρητέο Μνημείο, το οποίο οδηγεί στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου, που είναι ο πολιούχος του χωριού. Στον κεντρικό δρόμο προς τα Κανάλια υπάρχει το Κέντρο Ενημέρωσης Ορεινού Βορείου Πηλίου, που λειτουργεί από το 2001 και ο επισκέπτης μπορεί να ενημερωθεί για την πανίδα και τη χλωρίδα της περιοχής. Ο Άγιος Παντελεήμων και η Παναγία είναι ξωκλήσια, ενώ στην αμφιθεατρική πλατεία συναντάμε την εκκλησία των Αγίων Αποστόλων. Δίπλα βρίσκονται τα χαλάσματα του παλιού σχολείου, που χτίστηκε το 1875 από Κερασιώτες δωρητές που ζούσαν στην Αίγυπτο, και το "τσαΐρι" που θυμίζει τους χορούς και τα πανηγύρια τις παλιές καλές ημέρες. Ακόμη υπάρχει ένα παλιό μισογκρεμισμένο γεφύρι που χρονολογείται γύρω στο 1600. Το μνημείο της Εθνικής Αντίστασης στην είσοδο του χωριού δίνει το μήνυμα και το ερέθισμα για την αναζήτηση της ιστορίας. Τα χαλάσματα των σπιτιών θα γίνουν μάρτυρες για την καταστροφή που υπέστη το 1944 από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής στα χρόνια της Εθνικής Αντίστασης. Στην κορυφή του λόφου υπάρχει το μνημείο του 54ου συντάγματος ΕΛΑΣ. Στον οικισμό του "Λουζίνικου" υπάρχει το τέταρτο κατά σειρά πέτρινο τοξωτό γεφύρι της ρεματιάς της Καλιακούδας (Ξεριά). Ιδιαίτερο στοιχείο του γεφυριού είναι οι τρεις καμάρες του. Είναι το μεγαλύτερο παραδοσιακό γεφύρι στο είδος του που σώζεται σε καλή κατάσταση στο Πήλιο.

ΝΕΑ ΑΓΧΙΑΛΟΣ

Η Νέα Αγχιάλος είναι παραθαλάσσια κωμόπολη και μικρός λιμένας στο ΒΔ. μυχό του Παγασητικού κόλπου, ΝΔ. του Βόλου, στο νομό Μαγνησίας, η οποία ιδρύθηκε το 1907 από πρόσφυγες της Παλαιάς Αγχιάλου. Σήμερα ανήκει στον δήμο Βόλου και έχει 6.409 κατοίκους.

Σύμφωνα με την ιστορία οι Έλληνες της Παλιάς Αγχιάλου, αναγκάστηκαν να αφήσουν την πατρίδα τους όταν, στις 30 Ιουλίου 1906, η πόλη τους κάηκε από τους Βούλγαρους. Από το καλοκαίρι του 1906 οι ανθελληνικοί διωγμοί είχαν πάρει μεγάλες διαστάσεις σε όλη την περιοχή αυτή. Εκδηλώθηκαν με την καταστροφή ελληνικών εκπαιδευτικών και εκκλησιαστικών ιδρυμάτων και κορυφώθηκαν με την καταστροφή της Αγχιάλου. Οι κάτοικοι ξεριζωμένοι κατέφυγαν στην Ελλάδα. Στην αρχή ζούσαν συγκεντρωμένοι στην Αθήνα. Είχαν εκλέξει εκεί μια επιτροπή που την αποτελούσαν οι εξής Αγχιαλίτες: Γ. Τσακίρης, πρόεδρος, Αλέξανδρος Κ. Μαυρομάτης, Παρασκευάς Β. Δρακόπουλος, Μιχαήλ Τσιτσίνιας, Γεώργιος Μαυρατζάς, Γεώργιος Διαμαντόπουλος, κα.

Η επιτροπή Αγχιαλιτών έκανε ενέργειες προς την κυβέρνηση, επισκέφτηκε την περιοχή αυτή κατά το 1907 και την έκρινε κατάλληλη για την εγκατάσταση τους και τη δημιουργία του συνοικισμού τους. Η τοποθεσία ήταν πάνω σε κεντρικό οδικό δίκτυο και παραθαλάσσια όπως η παλιά πατρίδα τους. Η περιοχή αυτή όμως ήταν κτήμα ακόμα, ιδιοκτησία του τσιφλικά Π. Τοπάλη, που τότε έμενε στο Γαλάζιο της Ρουμανίας. Για την αγορά του κτήματος Γεωγίου Θεοτόκη, η τιμή ήταν 2.000.000 χρυσές δραχμές. Το ποσό αυτό κατέβαλε η κυβέρνηση και κατόπι οι Αγχιαλίτες το εξόφλησαν μέσω του Γεωργικού θεσσαλικού Ταμείου. Στο κτήμα αυτό υπήρχαν ήδη κάτοικοι, οι λεγόμενοι κολλήγοι και παρακεντέδες του Καραμπασιού και των Μικροθηβών. Μέσα στο 1908 ολοκληρώθηκαν τα πρώτα 960 λιθόκτιστα διώροφα και μονώροφα σπίτια. Ο οικισμός ονομάστηκε Νέα Αγχιάλος. Στο κέντρο του οικισμού, το 1907, χτίστηκε ο Ναός του Αγίου Γεωργίου σε ανάμνηση του Ναού της παλαιάς πατρίδας. Το 1908 οι Αγχιαλίτες εγκαταστάθηκαν στη Νέα Αγχιάλο.

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ

Στις αρχαιολογικές ανασκαφές έχουν βρεθεί απομεινάρια μεγάλων οικιών, λείψανα τοιχοποιίας, κεραμικά σκεύη από την κλασική, την γεωμετρική έως και τη νεολιθική εποχή. Από τα σημαντικότερα αρχαιολογικά ευρήματα της περιοχής, θεωρούνται οι πολλές βασιλικές που ανέδειξε η αρχαιολογική σκαπάνη και οι οποίες τοποθετούνται χρονολογικά στον 5ο και 6ο αιώνα μ.Χ. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτών των κατασκευών είναι τα ενδιαφέροντα ψηφιδωτά δάπεδα.

Μέχρι σήμερα έχουν προσδιοριστεί 10 σημαντικά μνημεία της αρχαίας πόλης:

- η ακρόπολη της Πυράσου
- η βασιλική του Ελπίδιου
- το συγκρότημα των δημοσίων κτιρίων
- το επισκοπικό μέγαρο
- η βασιλική του Αγ. Δημητρίου
- υπόκαυστο-λουτρό
- γυμνάσιο και λουτρό
- πλακόστρωτη λεωφόρος με κατάστημα "έμβολος" της βασιλικής
- έπαυλη
- βασιλική του αρχιερέως Πέτρου.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Μετά την εγκατάσταση τους στη νέα πατρίδα, οι Αγχιαλίτες αντιμετώπισαν πολλά προβλήματα. Έπρεπε να οργανώσουν τη ζωή τους και παράλληλα να αντιμετωπίσουν τις αντίξοες συνθήκες του τόπου. Το 1908 συστήθηκε δωδεκαμελής επιτροπή με πρόεδρο τον Λεωνίδα Εμμανουηλίδη, η οποία έπρεπε να κατατάξει σε κατηγορίες τους κατοίκους, για να γίνει η διανομή της γης. Η επιτροπή κατέταξε τους κατοίκους σε τρεις κατηγορίες: α) στους γεωργούς με κλήρο 80 στρέμματα διώροφο σπίτι με οικόπεδο μισού στρέμματος β) σε επαγγελματίες με 10 στρέμματα μονώροφο σπίτι με οικόπεδο μισού στρέμματος γ) στους καλλιεργητές με 40 στρέμματα κλήρο διώροφο σπίτι με οικόπεδο μισού στρέμματος.

Παράλληλα υπήρχε η ανέχεια και η πείνα. Η κατάσταση ήταν κρίσιμη και πολλοί έπαιρναν τις οικογένειες τους και έφευγαν. Άλλοι επέστρεφαν στην παλιά τους πατρίδα, στη Βουλγαρία, και άλλοι εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα ή στην Θεσσαλονίκη, ιδιαίτερα μετά το 1913, όταν απελευθερώθηκε η Μακεδονία. Μάλιστα, κοντά στη Θεσσαλονίκη ιδρύθηκε μια άλλη Νέα Αγκιάλος ή Ίνγκλις, όπως την ονόμαζαν. Όσοι έμειναν προσπάθησαν με κάθε τρόπο να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα. Με τη συνδρομή των συμπατριωτών τους στην Αθήνα και με ενέργειες προς στην κυβέρνηση, πέτυχαν να σταλεί ειδικός γιατρός, ο Ιωάννης Καρδαμάτης από τη Σωζόπολη, για την καταπολέμηση της ελονοσίας και αιματοουρίας. Η επιτροπή έστρεψε επίσης την προσοχή της στην εξεύρεση του υδραγωγείου της αρχαίας πόλης Πυράσου, γιατί τα πηγάδια που είχαν ανοίξει τα πρώτα χρονιά είχαν ανθυγιεινά νερά. Στην εξεύρεση του υδραγωγείου συνετέλεσε ο Ηλίας Λιακόπουλος, τμηματάρχης στο υπουργείο οικονομικών. Οι πηγές του υδραγωγείου ήταν το Μαυρονέρι, κοντά στην περιοχή του Αερινού (Περσοφλί). Ο Λιακόπουλος έστειλε τον Εμ. Κριεζή, εργολάβο ειδικό μηχανικό για υδραγωγεία. Με προσωπική εθελοντική εργασία των κατοίκων ανοίχτηκε το παλιό υδραγωγείο, τοποθετήθηκαν σωλήνες και κατασκευάστηκε νέα δεξαμενή στο βόρειο και ψηλότερο μέρος της κωμόπολης. Από εκεί διοχετεύτηκε νερό σε όλες τις συνοικίες της.

Το 1912 ιδρύθηκε το πρώτο Κοινοτικό Γραφείο Ν. Αγχιάλου με Πρόεδρο τον Ράλλη Αλεξ. Ράλλη, ο οποίος υπήρξε πρόεδρος μέχρι το 1920 και μετά τον διαδέχθηκε ο Βαλάσιος Παπαδόπουλος. Το 1913, επί προεδρίας Ράλλη, συγκροτήθηκε 5μελής επιτροπή με πρόεδρο τον Ρ. Ράλλη και μέλη τους Λεωνίδα Β. Εμμανουηλίδη, Μιχαήλ Δ. Τσιτσίνια, Ιωάννη Αμυρά και Αποστολάκη Κ. Αργυρόπουλο, με σκοπό την αγορά αλωνιστικής μηχανής, ώστε να απαλλαγούν οι Αγχιαλίτες από την μεγάλη εκμετάλλευση των ξένων ιδιοκτητών μηχανών. Με ομόφωνη γνώμη των κατοίκων της Αγχιάλου η επιτροπή παράγγειλε στο Λονδίνο, μέσω των αδελφών Τζων Γκλαβάνη, αλωνιστική μηχανή τύπου Μάρσαλ, η οποία σύμφωνα με την μαρτυρία του Κ. Εμμανουηλίδη υπήρχε ως το 1956 και εξυπηρετούσε τους Αγχιαλίτες γεωργούς. Κατά τους πολέμους του 1912 ως το 1922 οι Αγχιαλίτες από τη Ν. Αγχίαλο στρατεύτηκαν στον Ελληνικό στρατό, πολέμησαν πολλά χρόνια και πολλοί έχασαν τη ζωή τους.⁵ Στην Αλβανία επίσης, το 1940, πολλοί Αγχιαλίτες πολέμησαν και αρκετοί έχασαν τη ζωή τους.

⁵ Γιώργος Π. Διονυσίου, *Μία Αγχιάλος Νέα Γεννιέται*. Έκδοση του Συλλόγου των Αγχιαλιτών της Αθήνας, Αθήνα 2006

ΚΑΤΟΧΗ

Δυναμική ήταν η συμμετοχή των Αγγιαλιτών και στην Εθνική Αντίσταση. Τους πρώτους μήνες του 1943 εγκαταστάθηκαν ανταρτικά σώματα στα βουνά της Όθρυος και του Μαυροβουνίου με αρχηγό τον Διονύσιο Διάκο. Στις 25 Μαρτίου 1943 ένα απόσπασμα ανταρτών κατασκήνωσε στα βουνά της Νέας Αγχιάλου. Αποτελούνταν από 40 με 50 άντρες με αρχηγό το Διάκο. Σκοπός της κατασκηνώσεώς τους ήταν η καταστροφή με νάρκες του δημόσιου δρόμου και η καταστροφή των γεφυριών, για να εμποδίσουν την διάβαση πολεμοφοδίων προς το Νότο.

Στις 18 Απριλίου 1943 κανονιοφόρο πλοία από τον Βόλο κατέστρεψαν τα πλοία που ήταν προσαραγμένα στο λιμάνι της Νέας Αγχιάλου. Στις 24 βομβάρδισαν και τη Νέα Αγχιάλο. Τρεις ημέρες αργότερα, στις 27 Απριλίου, δόθηκε από τον Διοικητή του Βόλου η διαταγή για την πυρπόληση του χωριού. Οι κάτοικοι, ειδοποιημένοι από τον βομβαρδισμό, είχαν ήδη εγκαταλείψει το χωριό. Οι Ιταλοί, για να πραγματοποιήσουν το σχέδιο τους, χωρίστηκαν σε ομάδες και η κάθε ομάδα ανέλαβε κι από μια συνοικία. Ήταν μεθυσμένοι κι ό,τι έβλεπαν μπροστά τους το κατέστρεφαν. Αυτή η μαρτυρία διασώθηκε από τις πληροφορίες που έδωσε η ηλικιωμένη Ελένη Χρυσού Στάθη, η οποία ήταν κατάκοιτη και τυφλή. Στη συνέχεια πήραν ό,τι βρήκαν μέσα στο σπίτι και στο τέλος το έκαψαν. Από τα 700 πέτρινα σπίτια τα 650 έγιναν στάχτη σε μία μέρα. Οι Ιταλοί κατέστρεψαν ακόμη και το εξατάξιο δημοτικό σχολείο που είχε κτιστεί με δωρεά του Συγγρού το 1910. Στις 20 Απριλίου τον 1943 οι τοίχοι του σχολείου κατατρυπήθηκαν από σφαίρες.

ΣΗΜΕΡΑ

Το σχολείο ξαναχτίστηκε, με χρήματα που συγκεντρώθηκαν από έρανο, το 1950. Οι Αγγιαλίτες που ζούσαν στην Αμερική συγκέντρωσαν χρήματα και αγόρασαν βιβλιοθήκη και άλλο εξοπλισμό απαραίτητο για το σχολείο. Αγγιαλίτες δάσκαλοι που δίδαξαν στο σχολείο μέχρι το 1956 περίπου ήταν οι: Μ. Τσιτσίνιας μέχρι το 1934, Α. Καλιατζόγλου μέχρι το 1948, Κ. Εμμανουηλίδης, Στ. Κόκκινος από το 1949, Καλλιρρόη Διονυσίου (Μαυρομάτη), Χαρίκλεια Μαυρομάτη, Αποστολία θ. Αγγελίδη, Γλυκερία Δ. Ξανθούλη (1953-55), Πελαγία Γ. Μαυρατζά. Επίσης δίδαξαν οι Κ. Πριάκος, Ι. Σπυριδάκης, Ν. Σαφαρίκας, Χ. Αναγνώστου, Π. Διονυσίου, Κ. Κρίκος, Μ. Μπουρδάρα, Π.Σαρρή.

Πριν ακόμη ολοκληρωθεί η ανοικοδόμηση της κωμόπολης, σημειώνεται νέα καταστροφή. Από το σεισμό του 1954, τα περισσότερα σπίτια κρίθηκαν κατεδαφιστέα ή ακατοίκητα.

ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΑΛΜΥΡΟΥ

Ο Δήμος Αλμυρού εκτός από την πόλη του Αλμυρού περιλαμβάνει και τα χωριά Ευξεινούπολη, Πλάτανο, Κρόκιο, Άνω Μαυρόλοφο, Μαυρόλοφο, Αργιλλοχώρι, Νεοχωράκι, Πέρδικα και Σούρπη, Πτελεό, Αμαλιάπολη(Μιτζέλα), Αχίλλειο. Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, η πόλη έχει πληθυσμό 7.895 κατοίκους.

Η Ιστορία του Αλμυρού ξεκινά από την αρχαία πόλη Άλο (10 χλμ από τον Αλμυρό). Η Άλος ήταν σημαντική και πολυάνθρωπη πόλη γνωστή για το λιμάνι της και το ρόλο της στους Περσικούς πολέμους. Κατά το Μεσαίωνα, αναπτύχθηκε η πόλη των Δύο Αλμυρών, λίγο βορειότερα της θέσης της ελληνιστικής Άλου. Μετά τη βυζαντινή εποχή, για λόγους κυρίως πειρατικών επιδρομών, η πόλη χτίστηκε στη σημερινή θέση. Ο Αλμυρός απελευθερώθηκε από τους Τούρκους και ενσωματώθηκε στο ελληνικό κράτος στις 17 Αυγούστου 1881. Το καλοκαίρι του 1980, μετά το σεισμό ανοικοδομήθηκε.

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Κατά την διάρκεια της τουρκοκρατίας, ο Πλάτανος είχε παραχωρηθεί στη Μητέρα του Σουλτάνου. Πλήρωνε κεφαλικούς και άλλους φόρους, οι οποίοι είχαν σαν αποτέλεσμα, οι Πλατανιώτες να έχουν κάποια αυτονομία έναντι των άλλων χωριών. Ο Πλάτανος πήρε μέρος σε όλα τα επαναστατικά κινήματα κατά των τούρκων και κατά τον Ιταλογερμανικό πόλεμο, με αποτέλεσμα 7 φορές την καταστροφή του χωριού από κάψιμο. Το 1ο κάψιμο αναφέρεται το 1821 με την καταστολή της επανάστασης στην επαρχία Αλμυρού, όπου καταστράφηκε ολόκληρο το χωριό. Όταν διαμορφώθηκαν τα οριστικά σύνορα της νέας Ελλάδας το 1832, όπου η οροθετική γραμμή, άρχισε από τον Αμβρακικό κόλπο και έφθανε ίσα με τον Παγασητικό κόλπο, το τελευταίο χωριό που έμπαινε στην ελεύθερη Ελλάδα, ήταν η Σούρπη. Το δεύτερο κάψιμο του χωριού αναφέρεται από

το λήσταρχο Βαλατσό. Στις 12 Μαρτίου 1854, με τη Θεσσαλική επανάσταση, γίνεται η πρώτη μάχη του Πλατάνου εναντίον των Τούρκων με επιτυχία των επαναστατών, ορίζεται δημογεροντία και υψώνεται η Ελληνική Σημαία.

Λίγες μέρες αργότερα στις 23 Μαρτίου 1854 , γίνεται η δεύτερη μάχη, όπου Πλατανιώτες και επαναστάτες από διάφορα μέρη της Ελλάδας, οχυρωμένοι στο λόφο του Αγίου Αντωνίου, απέκρουσαν τους Τούρκους και τους έδιωξαν ως τον Αλμυρό. Μετά τη μάχη οι επαναστάτες φεύγουν για να βοηθήσουν την επανάσταση στο Πήλιο. Καταφθάνουν όμως από το Βόλο 3.000 Τούρκοι, οι οποίοι κατέκαψαν το χωριό, με πιθανή ημερομηνία. Στις 3 Φεβρουαρίου του 1878 με τη Θεσσαλική επανάσταση έχουμε την πρώτη μάχη του Πλατάνου στο Άγιο Αντώνιο, όπου οι Πλατανιώτες και οι Έλληνες επαναστάτες κατάφεραν να διώξουν τους Τούρκους στον Αλμυρό. Στις 6 Φεβρουαρίου οι αρχηγοί των επαναστατών στον Πλάτανο, ανακήρυξαν την ελευθερία και την ένωση με την Ελλάδα της επαρχίας Αλμυρού. Έκαναν δε κυβέρνηση της επανάστασης τούτο το διαμέρισμα με πρόεδρο και αρχηγό τον Αχιλλέα Βελέντζα. Αυτό εξαργίωσε τους Τούρκους που με πολυάριθμο στρατό, κατά τη δεύτερη μάχη του Αγίου Αντωνίου στις 12 Φεβρουαρίου 1787 λεηλατούν και καίνε το χωριό. Το 1881 ελευθερώνεται πλέον η Θεσσαλία και προσαρτίζεται στο Ελληνικό κράτος. Με την απογραφή του 1881 το χωριό αναφέρεται ως Δήμος Πλατάνου που περιελάμβανε τα χωριά Πλάτανος- Μπακλαλή-Κωφοί-Κωκκωτοί-Καράν-σανταγλή-Βρύναινα-Μονή Ξενιάς- Κελέρια-Δρυμών-Καλύβια.

ΚΑΤΟΧΗ

Το 1940 η Ελλάδα κατακτάται από τους Ιταλογερμανούς. Στις 15 Αυγούστου 1943 μετά την αποτυχημένη μάχη του Αλμυρού μεταξύ των ανταρτών της Εθνικής Αντίστασης και των Ιταλών , ως αντίποινα όπου οι Γερμανοί με τα Στούκας ρίχνουν εμπρηστικές βόμβες στο χωριό και στις 15 Αυγούστου οι Ιταλοί πυρπολούν όλα τα σπίτια του χωριού με τον εξής τρόπο: «Εξηκοντίζουν με ειδικές αντλίες μια εύφλεκτο σκόνη στους εξωτερικούς και εσωτερικούς τοίχους των κατοικιών και των αχυρώνων. Μετά με ένα πυροβολισμό λαμπάδιαζαν τα πάντα . Ευτυχώς δεν υπήρξαν ανθρώπινα θύματα, γιατί οι κάτοικοι το είχαν εγκαταλείψει έγκαιρα. Σύμφωνα με τα «Θεσσαλικά Χρονικά» , « Ο Πλάτανος πυρπολήθηκε σε όλες τις Θεσσαλικές

εξεγέρσεις με αφορμή την επαναστατική δράση των κατοίκων του».

ΡΙΖΟΜΥΛΟΣ

Ιστορικά η γέννηση του Ριζομύλου σαν οικισμού, ανάγεται σε τρεις περίπου αιώνες πριν. Αναφέρεται με το σημερινό του όνομα, στην Χάρτα του Ρήγα που εκδόθηκε το 1797. Το χωριό αρχικά κτίστηκε σε άλλη από την σημερινή του θέση, στην τοποθεσία: Μαγούλα σε απόσταση 3-4 χιλιόμετρα από το σημερινό. Σήμερα η περιοχή αυτή αναφέρεται ως «Παλαιοχώρι». Ο Ριζόμυλος είναι ένα χωριό που συμμετείχε στην Εθνική Αντίσταση κατά των Ιταλογερμανών κατακτητών το 1941-1944.

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Κατά την διάρκεια του Απριλίου του 1897, που έγινε η Μάχη του Σμολένσκι στην περιοχή του Βελεστίνου, ο Ριζόμυλος ένοιωσε την καυτή ανάσα του πολέμου, από τις Τουρκικές δυνάμεις. Εκτός από τις θυσίες και τις ζημιές που υπέστη από την αντιστασιακή δράση των κατοίκων του, ενάντια στους Τούρκους, τους Ιταλούς και τους Γερμανούς κατακτητές, τον λόγο πήρε η φύση. Ο σεισμός του 1957, κατέστρεψε το μεγαλύτερο τμήμα των σπιτιών του Ριζομύλου και κάνοντας τους κατοίκους του χωριού να ξεκινούν για μία ακόμη φορά την προσπάθειά τους να ορθοποδήσουν.

«Περί το μεσημέρι μια μικροσυμπλοκή μεταξύ των προφυλακών, έλαβε χώρα στην παρυφή του δάσους μπροστά από το Ριζόμυλο, στην οποία οι Τούρκοι είχαν δέκα νεκρούς και αρκετούς αιχμαλώτους. Παρότι περιμέναμε υπομονετικά τη γενική επίθεση, που φαινόταν να επίκειται πριν το μεσημέρι, ο Τούρκος στρατηγός δεν προέβη σε καμία περαιτέρω κίνηση.

Όταν άρχισε να βραδιάζει είδαμε το Ριζόμυλο να τυλίγεται στις φλόγες και τους καπνούς και υπό την κάλυψη αυτού του τουρκικού εγχειρήματος, ολόκληρος ο τουρκικός στρατός αποσύρθηκε προς την κατεύθυνση του Γκερλί.

Τότε επέστρεψα έφιππος στο Βόλο. Καθώς πλησίαζα το Βελεστίνο, τα πρώτα νέα που έμαθα ήταν ότι οι Τούρκοι είχαν οπισθοχωρήσει στο Χατζή Μισί και το Γκερλί και ότι οι Έλληνες ανιχνευτές είχαν εισέλθει στο Ριζόμυλο νωρίς το πρωί.

Συνάντησα αρκετούς αγρότες που κατευθύνονταν προς το Βόλο και τους ρώτησα μέσω του διερμηνέα μου. Μου είπαν ότι είχαν επιστρέψει εκείνο το πρωί στα σπίτια τους στο Ριζόμυλο. Τα τρία τέταρτα των σπιτιών του χωριού, είχαν καεί και όλα τους είχαν λεηλατηθεί. Η εκκλησία δεν είχε καταστραφεί από την φωτιά, παρότι είχε γίνει προσπάθεια να πυρποληθεί και το ίδιο είχε συμβεί με τις εικόνες. Όλα τα βόδια και τα πρόβατα και μέχρι και το τελευταίο πουλερικό είχαν αρπαγεί».

Βρετανός Λοχαγός Κίνερντ Ρούζ, «Με τους Έλληνες στη Θεσσαλία» Λονδίνο.

ΚΑΤΟΧΗ

Ο Ριζόμυλος υπήρξε το σταυροδρόμι των αντιστασιακών ομάδων μεταξύ Ορθρος – Μαυροβουνίου – Πηλίου. Η αντιστασιακή οργάνωση Ριζομύλου ήταν ο σύνδεσμος μεταξύ αυτών. Την 21 Μαρτίου 1943 οργανώθηκε σαμποτάζ στο ύψος του Ριζομύλου από τις αντιστασιακές ομάδες της περιοχής Βελεστίνο – Ριζομύλου (ομάδα Καραϊσκάκη «Λαρισινού») για το τραίνο που θα διερχόταν τη νύχτα 22-23 Μαρτίου 1943 και θα μετέφερε πολεμοφόδια για τον κατοχικό στρατό. Η πληροφορία διέλευσης του τραίνου μεταδόθηκε από τον τοπικό υποσταθμάρχη Ερμόλαο Παπαφωτίου ο οποίος ενημέρωσε τον Μιχαήλ Παπαδάμ (Φεραίο). Αυτός με την σειρά του κινητοποίησε αμέσως τους αντάρτες της περιοχής και αφού συσκέφθηκε με τους συνεργάτες του, ανέθεσε στον σιδηροδρομικό Χαράλαμπο Αραμπατζή να ζηλώσει ένα κομμάτι της γραμμής ώστε να γίνει η εκτροχίαση. Στον χώρο εκείνο συγκεντρώθηκαν εκατοντάδες άνθρωποι με κέρα για να φορτώσουν τα εφόδια. Οι αντάρτες αιχμαλώτισαν την φρουρά και αφού φόρτωσαν τα λάφυρα, πυρπόλησαν το τραίνο και από τα πυρομαχικά που υπήρχαν στα τελευταία βαγόνια προκλήθηκε ζημιά στην σιδηροδρομική γραμμή και δεν ήταν δυνατόν αυτή να χρησιμοποιηθεί για δύο εβδομάδες.

Την επομένη 1.000 Ιταλοί στρατιώτες σε αντίποινα εισέβαλαν στα γύρω χωριά. Στον Ριζομύλο επετέθησαν πρώτα με κανονιοβολισμό και ύστερα με έφοδο κατέλαβαν το χωριό. Οι κάτοικοι του Ριζομύλου με αυστηρή διαταγή των αντιστασιακών οργανώσεων , τα χαράματα της 23ης Μαρτίου 1943, εγκατέλειψαν το χωριό και εγκαταστάθηκαν στους λόφους δυτικά και νοτιοανατολικά του οικισμού.

Οι Ιταλοί κατακτητές εκτέλεσαν όσους κατοίκους βρήκαν στο χωριό, οι οποίοι είτε δεν πρόλαβαν να απομακρυνθούν, είτε δεν περίμεναν την άμεση αντίδραση των κατακτητών και παρέμειναν στο χωριό.

Οι Ιταλοί κατακτητές αφού σκότωσαν όσα ζώα βρήκαν και αφού κατέστρεψαν ότι μπορούσαν, έριξαν με μηχανήματα πετρέλαιο και βενζίνη σε όλες τις κατοικίες και τα δημόσια κτίρια, σε αποθήκες, σταύλους, έκαψαν όλο το χωριό από άκρο εις άκρο, ακόμη και τα αρχεία της Κοινότητας. Συνέλαβαν ομήρους τον Τσόγκαρη Αθανάσιο και Κωνσταντέλο Δημήτριο οι οποίοι μεταφέρθηκαν σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως στην Γερμανία. Επίσης συνέλαβαν τον Ρομφαία Θεοφάνη τον οποίο αφού βασάνισαν, τον άφησαν με διανοητικά προβλήματα εφ' όρου ζωής.

Τις πρώτες ημέρες του Σεπτεμβρίου 1943 , αντάρτες του Ριζομύλου και της γύρω περιοχής επετέθησαν σε γερμανική φάλαγγα αυτοκινήτων στα όρια Ριζομύλου – Βελεστίνου στην θέση Ρουμάνι. Μετά από φονική μάχη, οι Γερμανοί ετράπησαν σε άτακτο φυγή προς διάφορες κατευθύνσεις μέσα στα χωράφια. Δύο Γερμανοί απ' αυτούς σκοτώθηκαν μέσα στον οικισμό Ριζομύλου. Την 9η Σεπτεμβρίου 1943, τμήματα του γερμανικού στρατού εισέβαλαν στο χωριό, το οποίο ήταν ήδη εγκατελειμένο από τους κατοίκους, και κατέστρεψαν και έκαψαν ότι είχαν προλάβει να στήσουν και να κτίσουν οι κάτοικοι του Ριζομύλου μετά το κάψιμο της 23ης Μαρτίου 1943.

Τον Αυγούστο του 1944, αντάρτικες ομάδες της περιοχής ανατίναξαν την σιδηροδρομική γραμμή Βόλου – Λάρισας στην θέση Εικοσάρια Ριζομούλου με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η διέλευση των τρενών και ο ανεφοδιασμός των κατακτητών της περιοχής. Οι κατακτητές έχοντας υπόψη τους την αντιστασιακή συμπεριφορά του Ριζομούλου, επί 15ημέρες με ξαφνικές επιδρομές στο χωριό, εκτελούσαν εν ψυχρώ ως αντίποινα κατοίκους του Ριζομούλου και έκαιγαν φυτείες. Οι κάτοικοι θορυβήθηκαν και αναγκάστηκαν σταδιακά να εγκαταλείψουν και πάλι το χωριό τους, το οποίο οι Γερμανοί κατακτητές είχαν σκοπό να εξολοθρεύσουν ολόκληρο. Το απέδειξαν αυτό με κανονιοβολισμό και εκ νέου κάψιμο την 6η Σεπτεμβρίου 1944. Οι κάτοικοι του Ριζομούλου παρέμειναν μακριά από το χωριό τους μέχρι τον Οκτώβριο του 1944 που αποχώρησαν οι Γερμανοί κατακτητές από την περιοχή.

14/1945 απόφαση του κοινοτικού Συμβουλίου Ριζομούλου της 3ης Ιουλίου 1945 – απάντηση σε ερωτήματα του Υπουργείου Υγιεινής Κοινωνικής Πρόνοιας.

- Οι κάτοικοι παρέμειναν: Σχεδόν στο ύπαιθρο ή σε πρόχειρα επισκευασμένα μικρά δωμάτια με καλάμια, πισσόχαρτο και τσιμέντο διάτρητα για τον χειμώνα.
- Η κοινότητα καταστράφηκε: Με πυρπολήσεις και κανονιοβολισμούς. Από τους Ιταλούς και Γερμανούς κατακτητές την 23-3-1943 (από Ιταλούς), την 9-9-1943 και 6-9-1944 από τους Γερμανούς.
- Οι αιτίες θανάτου κατοίκων είναι: 60 από φυσικό θάνατο και 29 από εκτέλεση κατακτητών.
- Τα θύματα που έχει η Κοινότητα από το 1940 έως το 1945 συνεπεία του πολέμου είναι: 30.

ΣΗΜΕΡΑ

Ο Ριζόμυλος χαρακτηρίστηκε «ΜΑΡΤΥΡΙΚΟ ΧΩΡΙΟ» με το 99/2000 Προεδρικό Διάταγμα που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 97 Α /16-3-2000.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΝΕΚΡΩΝ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΚΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΡΙΖΟΜΥΛΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΟΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

Η Κοινότητα Ριζομύλου χορήγησε από το 1945 και μετά πιστοποιητικά θανάτου λόγω εκτέλεσης από τους Ιταλούς και Γερμανούς κατακτητές για τους εξής :

- 1) Κακαζιάνης Αντώνιος του Δημητρίου , εκτελέσθηκε την 23-3-1943 από τους Ιταλούς.
- 2) Θεοδωρούδης Γεώργιος του Παναγιώτη την 23-3-1943 από τους Ιταλούς.
- 3) Κατσιαρδανούδης Σιδέρης του Εμμανουήλ την 23-3-43 από τους Ιταλούς.
- 4) Καραβάρας Δημήτριος του Βασιλείου την 26-9-1944 από τους Γερμανούς.
- 5) Κασαμπαλούδη Δήμητρα του Γεωργίου την 6-9-1944 από τους Γερμανούς.
- 6) Αργυρούδης Δημήτριος του Χρήστου την 1-9-1944 από τους Γερμανούς.
- 7) Πρίντζιος Ζήσης του Τριαντάφυλλου την 1-9-1944 από τους Γερμανούς.
- 8) Γκέκας σταύρος του Ιωάννη την 1-9-1944 από τους Γερμανούς.
- 9) Μπαλγουράνος Γεώργιος του Χρήστου την 1-9-1944 από τους Γερμανούς.
- 10) Βαλασούδης Γεώργιος του Δημητρίου την 1-8-1944 από τους Γερμανούς.
- 11) Κωστούδης Χρήστος του Νικολάου την 1-9-1944 από τους Γερμανούς.
- 12) Τζώρτζος Στέργιος του Γεωργίου την 15-9-1944 από τους Γερμανούς.
- 13) Θεοχάρης Θεόδωρος του Αθανασίου την 1-9-1944 από τους Γερμανούς.

- 14) Μπάτης Τηλέμαχος του Ευαγγέλου την 27-8-1944 από τους Γερμανούς.
 15) Διακονοπούλου Ευαγγελία του Στεργίου την 26-9-1944 από τους Γερμανούς.
 16) Γκέκα Ευδοξία συζ. Χαραλάμπους την 6-9-1944 από τους Γερμανούς.
 17) Ζυματικά Καλλιόπη συζ. Παντελή την 6-9-1944 από τους Γερμανούς.

Σε κατάσταση που έχει συνταχθεί από την Κοινότητα Ριζομούλου την 28-9-1958 φαίνονται τα ονόματα των κατά την κατοχή εκτελεσθέντων, απαχθέντων και εγκλεισθέντων Ριζομυλιωτών σε στρατόπεδα από τους Γερμανούς η οποία είναι :

A) ΑΤΟΜΑ ΑΠΑΧΘΕΝΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΚΛΕΙΣΘΗΚΑΝ ΣΕ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ ΧΩΡΑΣ.

- 1) Τσόγκαρης Αθανάσιος του Δημητρίου
 2) Κωνσταντελος Δημήτριος του Κων/νου.

B) ΑΤΟΜΑ ΕΓΚΛΕΙΣΘΕΝΤΑ ΣΕ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

- 1) Πασχαλούδης Χρήστος του Παναγιώτη
 2) Κακαζιάνης Δημήτριος του Πέτρου
 3) Ρομφαίας Θεοφάνης του Στάμου
 4) Τζώρτζος Ευθύμιος του Δημητρίου
 5) Ρίζος Δημήτριος του Αθανασίου
 6) Μπόζας Αχιλλέας του Ιωάννη
 7) Θεοχάρης Αθανάσιος του Κων/νου
 8) Κέμος Ευάγγελος του Δημητρίου
 9) Μπόκας Αθανάσιος του Λάμπρου (κίτρινη αποθήκη Βόλου)
 10) Κοντομήτρος Χαράλαμπος του Αθανασίου

Γ) ΑΤΟΜΑ ΕΚΤΕΛΕΣΘΕΝΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ

- 1) Θεοχάρης θεόδωρος του Αθ.
 2) Μπαλγουράνος Γεώργιος του Χρ.
 3) Πρίντζιος Ζήσης του Τρ.
 4) Κωστούδης Χρήστος του Νικ.
 5) Γκέκας Σταύρος του Ιωάν.
 6) Αργυρούδης Δημήτριος του Χρ.
 7) Καλημάνης Κων/νος του Γεωργ.
 8) Μπάτης Τηλέμαχος του Ευαγ.
 9) Τζώρτζος στέργιος του Γεωργ.

- 10) Ζυματικά Καλλιόπη συζ Παντ.
 11) Κασαμπαλούδη Δήμητρα του Γεωργ.
 12) Χαλκιά Βικτωρία του Κων/νου
 13) Γκέκα Ευδοξία του Χαραλ.
- 14) Διακονοπούλου Ευαγγελία του Στ.
 15) Διακονοπούλου Αρετή του Στ.

Δ) ΑΤΟΜΑ ΔΙΩΧΘΕΝΤΑ ή ΦΟΝΕΥΘΕΝΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ
 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

- 1) Κακαζιάνης Γεώργιος του Γιοβάνη
 2) Βαλασούδης Γεώργιος του Δημητρίου
 3) Καραβάρης Δημήτριος του Βασιλείου
 4) Πρίντζος Πασχάλης του Γεωργίου

Ε) ΝΕΚΡΟΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ
 ΙΤΑΛΟΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ.

- 1) Παπαϊωάννου_Ιωάννης
 2) Παπαϊωάννου_Δημήτριος
 3) Καλαμπαλίκης_Αθανάσιος
 5) Παπαχρήστος Ιωάννης

ΔΡΑΚΕΙΑ

Τον 14^ο μ.Χ. αιώνα κορυφώνεται η μαζική αποδημία μοναχών από το Άγιο όρος στο Πήλιο, η οποία ξεκίνησε τρεις αιώνες πριν. Τότε δημιουργούνται και τα πρώτα μοναστήρια στη Δράκεια. Ήταν τα πρώτα κτίσματα στην περιοχή γύρω από τα οποία αναπτύχθηκε ο οικισμός. Το όνομα Δράκεια καταγράφεται στις πηγές από τις αρχές του 16^{ου} αιώνα. Οι πρώτοι κάτοικοι του χωριού ήταν νομάδες Ηπειρώτες που ήθελαν να ξεφύγουν από τους διωγμούς και τη βαριά φορολογία των Οθωμανών. Χτισμένη αμφιθεατρικά σε υψόμετρο περίπου 500 μέτρων από τη θάλασσα, η Δράκεια υπήρξε ένα από τα κεφαλοχώρια του Πηλίου. Το 1615 είχε καταγεγραμμένες 147 οικογένειες. Το 1860 οι κάτοικοι της Δράκειας ανέρχονταν σε 2500 και ήταν το 4^ο σε πληθυσμό χωριό της Μαγνησίας μετά τον Αλμυρό, τη Μακρινίτσα και τη Ζαγορά, για να αγγίξουν τους 3000 την εποχή προσάρτησης της Θεσσαλίας στο ελληνικό κράτος (1881). Έως το 1940 ο πληθυσμός του χωριού ξεπερνούσε τους 1800 κατοίκους, ενώ η ραγδαία μείωση του πληθυσμού σημειώθηκε από τη δεκαετία του 1950 κι έπειτα, για να φτάσει την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αι. στους 300 περίπου κατοίκους.

Το πρώτο σχολείο της Δράκειας, με την επωνυμία "ΚΑΣΤΑΛΙΑ", ιδρύθηκε το 1770 από τον Ιωάννη Γεωργιάδη, ιδιοκτήτη μεγάλων δασικών εκτάσεων και έμπορο ξυλείας στη Ρουμανία. Από το 2^ο μισό του 19^{ου} αιώνα λειτουργούσαν στη Δράκεια τρία εκπαιδευτήρια με πολλούς μαθητές. Ενδεικτικά, το 1848 στο χωριό λειτουργούσαν το σχολαρχείο με 34 μαθητές, το δημοτικό με 89 και το παρθεναγωγείο με 68.

Το χωριό χωριζόταν σε δύο ενορίες, του Αγίου Νικολάου και του Αγίου Αθανασίου, και οι δύο εκκλησίες παλαιότερα λειτουργούσαν ξεχωριστά. Ο Άγιος Νικόλαος χτίστηκε το 1745 στον Κάτω Μαχαλά και στο εσωτερικό του βρίσκεται ένα από τα παλαιότερα ξυλόγλυπτα τέμπλα του Πηλίου. Ο Άγιος Αθανάσιος χτίστηκε το 1766. Η οροφή της εκκλησίας είναι αγιογραφημένη από τον γνωστό ζωγράφο Παγώνη και το παρεκκλήσι του είναι αφιερωμένο στον Άγιο Χαράλαμπο. Το

2010 ολοκληρώθηκε η αποκατάσταση της Αγίας Παρασκευής, η οποία χτίστηκε το 1741 και κατεδαφίστηκε από τους σεισμούς.

Τα πιο σημαντικά από τα παρεκκλήσια του χωριού είναι του Αγίου Αθανασίου εν Άθω (Άθωνας), του Αγίου Σπυρίδωνα, των Αγίων Πέτρου και Παύλου, του Αγίου Γεωργίου, της Αγίας Τριάδος, του Αγίου Χαραλάμπους, το εξωκκλήσι των Ταξιαρχών, του Τιμίου Σταυρού, του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, της Μεταστάσεως της Παναγίας, της Κοιμήσεως της Παναγίας, του Αγίου Δημητρίου, του Προφήτη Ηλία και της Αγίας Αικατερίνης. Η ιστορία του χωριού τον 20^ο αιώνα σηματοδεύτηκε από μια ανθρώπινη και μια φυσική καταστροφή: την ομαδική εκτέλεση κατοίκων από τους Γερμανούς κατακτητές (1943) και τις καταστροφές που προκάλεσαν οι σεισμοί (1955, 1957).

Στη Δράκεια του 21^{ου} αιώνα λίγα είναι εκείνα, που θυμίζουν την ακμή των παλιότερων εποχών. Η εικόνα του χωριού και η καθημερινή ζωή σε αυτό έχουν αλλάξει και η οικονομία στηρίζεται κυρίως στη γεωργία και την κτηνοτροφία.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Πριν τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο βασικοί άξονες της οικονομίας στη Δράκεια ήταν η γεωργία και το εμπόριο. Οι περισσότεροι κάτοικοι ήταν ιδιοκτήτες γης κι εύρωστοι οικονομικά, ενώ ελάχιστοι ήταν οι ακτήμονες. Υπήρχαν επίσης έμποροι, επαγγελματίες, μεσίτες και γυναίκες μοδίστρες. Το χωριό είχε μεγάλη παραγωγή ελιάς, μήλων, κασάνων, αχλαδιών και πατάτας. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα η καλλιέργεια των μήλων ήταν ιδιαίτερα ανεπτυγμένη και αναφέρεται ότι υπήρχαν περίπου τριάντα ποικιλίες.

Κύριο εμπορικό προϊόν της περιοχής, από τον 19^ο αι., ήταν η ελιά, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγικών ελαιών του Πηλίου προερχόταν από τους ελαιώνες της Δράκειας και του Αγίου Λαυρεντίου. Στην περιοχή λειτουργούσαν τέσσερα ελαιοτριβεία (γαλιάγριες), του Χ. Τσουκαλά, που λειτουργεί έως σήμερα, του Φ. Κάπελα, του Κ. Δούκα και του Γ. Μίχου.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

Η καθημερινότητα των κατοίκων ήταν απλή και οργανωνόταν γύρω από τον ετήσιο κύκλο εργασιών που απαιτούσε η γη, ενώ αφορμή για διασκέδαση έδιναν οι γάμοι κι οι γιορτές. Τα θρησκευτικά πανηγύρια του χωριού είναι δύο και πραγματοποιούνται το τριήμερο του Αγίου Πνεύματος και στις 5 Ιουλίου, γιορτή του Αγ. Αθανασίου εν Άθω. Από το 1939 καθιερώθηκε και τρίτο πανηγύρι, την 1^η Κυριακή του Σεπτεμβρίου, στην επέτειο εγκαινίων του δικτύου ηλεκτροφωτισμού με χρηματοδότηση του Ευθ. Γκούνη. Τον τόνο της διασκέδασης έδιναν συχνά οι νέοι του χωριού, με τις αυτοσχέδιες μαντολινάτες τους, τις ``Τζάζ Μπάντ``, όπως τις έλεγαν, που μαζεύονταν στην πλατεία του Άθωνα και έπαιζαν τα ``ευρωπαϊκά``.

Ο ρόλος της γυναίκας ήταν συγκεκριμένος μα καθόλου απλός μιας και παράλληλα ήταν «δούλα και κυρά». Οι δουλειές του σπιτιού, το μαγείρεμα, η φροντίδα των ζώων, η ανατροφή των παιδιών και η εποχιακή βοήθεια στα κτήματα ήταν η κύρια απασχόληση τους. Στις λιγοστές ώρες που περίσσευαν ύφαιναν στον αργαλειό, ενώ ο καθιερωμένος καφές με τις γειτόνισσες δεν έλειπε. Ευκαιρίες για διασκέδαση είχαν στους γάμους, την Κυριακή στην εκκλησία, στα πανηγύρια και τις γιορτές.

ΚΑΤΟΧΗ

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ 1939: Η εισβολή του γερμανικού στρατού στην Πολωνία σηματοδοτεί την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Από τις 4 Νοεμβρίου 1940 έως τις 20 Απριλίου 1941, ο Βόλος βομβαρδίζεται δώδεκα φορές από ιταλικά και γερμανικά αεροπλάνα. Από τον Σεπτέμβρη του '43 μέχρι τον Οκτώβρη του '44 ο γερμανικός στρατός επιδίδεται σε πράξεις αντεκδίκησης, εφαρμόζοντας την πολιτική των αντιποίνων στον άμαχο πληθυσμό, σε περιοχές όπου έχει δεχτεί κάποια επίθεση ανταρτών του ΕΛΑΣ. Αλμυρός, Βελεστίνο, Μηλιές, Αργαλαστή, Άγιος Βλάσιος, Τσαγκαράδα, Μούρεσι, Πορταριά, Ζαγορά, Κατηχώρι, Άνω και Κάτω Λεχώνια είναι μερικά απο τα χωριά που γνωρίζουν τα γερμανικά αντίποινα.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1943: Μάχη μεταξύ ιταλικής φρουράς Χανίων και αντάρτικων σωμάτων στην Αλυκόπετρα. Οι αντάρτες παίρνουν πολλά όπλα και αιχμαλώτους. Οι απώλειές τους είναι ένας νεκρός κι ένας τραυματίας. Στη Δράκεια γίνεται η κηδεία του αντάρτη που έπεσε νεκρός στη συμπλοκή. Οι Γερμανοί βομβαρδίζουν τη Δράκεια ως αντίποινα για τη μάχη στην Αλυκόπετρα. Σκοτώνονται 7 άτομα και τραυματίζονται 10. Καταστρέφονται 4 σπίτια και δημιουργούνται σοβαρά ρήγματα στην εκκλησία του Αγίου Αθανασίου.

17/12/1943: Οι αντάρτες στήνουν ενέδρα σε μικρή ομάδα γερμανών μοτοσικλετιστών που κατεβαίνουν από το Πλιασίδι στο Βόλο. Σκοτώνουν δύο γερμανούς, ενώ ο τρίτος, τραυματισμένος, διαφεύγει. Από τη μεριά των ανταρτών οι απώλειες είναι ένας νεκρός και δύο τραυματίες. Μετά τη συμπλοκή οι αντάρτες κατευθύνονται προς τη Δράκεια και μετά στρίβουν προς το μοναστήρι της "Παναγιάς τ'Αμπέλια".

Οι Γερμανοί κατηφορίζουν προς τη Δράκεια, εισβάλλουν στο χωριό από τρία διαφορετικά μέρη και καταλαμβάνουν το νέο καφενείο στην Κάτω Πλατεία. Κάνουν εφόδους σε σπίτια και μεταφέρουν τους άνδρες που βρίσκουν στο καφενείο. Εισβάλλουν στο δεύτερο καφενείο της Κάτω Πλατείας και μεταφέρουν τους 60 άνδρες που βρισκόταν εκεί στο νέο καφενείο. Ένα πολυβόλο είναι στραμμένο πάνω τους. Το καφενείο γεμίζει σταδιακά με 126 άνδρες, ανάμεσά τους βρίσκονται 5-6 παιδιά. Οι γερμανοί βλέπουν φως στο ραφείο, πυροβολούν και σκοτώνουν τον Γιώργο Ζαμπά, αρχηγό του εφεδρικού ΕΛΑΣ στη Δράκεια, και τον Λαναρά.

Σαράντα νέοι της ΕΠΙΟΝ βρίσκονταν συγκεντρωμένοι στο αρχοντικό του Νικολάου Σκοπελίτη προκειμένου να οργανώσουν φρουρές για την φύλαξη των περασμάτων προς το χωριό. Ακούν τους πρώτους πυροβολισμούς των Γερμανών και κατορθώνουν να διαφύγουν με ασφάλεια. Στο καφενείο, κατά δυάδες και φρουρούμενοι, άνδρες βγαίνουν έξω για τις σωματικές τους ανάγκες. Γίνονται σκέψεις για ομαδική απόδραση αλλά δεν πραγματοποιούνται. Ο Χρήστος Μιχόπουλος που γνωρίζει γερμανικά ρωτάει τον γερμανό αξιωματικό γιατί τους συνέλαβαν. Λαμβάνει την απάντηση ότι οι αντάρτες σκότωσαν 2 γερμανούς και τραυμάτισαν 4 στρατιώτες. Από εκείνη την ώρα, όλοι καταλαβαίνουν τι πρόκειται να συμβεί.

Οι Γερμανοί αναζητούν κατάλληλο μέρος για την εκτέλεση. Μετά από έρευνα στο χάνι, συλλαμβάνουν και μεταφέρουν στο καφενείο καποιους άνδρες από το Σέσκλο που είχαν έρθει για ανταλλαγή εμπορίου. Με κίνδυνο της ζωής του καταφέρνει να διαφύγει ο καφετζής Θεοδώρου.

Στις 6 π.μ. οι Γερμανοί αφήνουν ελεύθερα τα παιδιά κάτω των 15 ετών. Ο Σταύρος Ζερμπίνος είναι ένα από τα παιδιά που έζησε εκείνες τις εφιαλτικές στιγμές. Μαζί τους ήταν και ο Γιώργος Μαστρονικολάου, ενήλικας. Ο πατέρας του, του έκοψε το παντελόνι για να μοιάζει με ανήλικος. Οι Γερμανοί πιστέψαν πως ήταν παιδί διότι φορούσε κοντό παντελόνι και τον άφησαν ελεύθερο.

Οι Γερμανοί οδηγούν τους άνδρες κατά ομάδες των τριών, τεσσάρων και πέντε ατόμων κοντά στο ρέμα. Εκεί τους πυροβολούν και τους πετούν στο νερό. Σιγουρεύουν το θανατό τους ρίχνοντας την χαριστική βολή.

Ωστόσο κάποιοι κατορθώνουν να γλιτώσουν καθώς προφυλάχτηκαν από άλλα κορμιά που είχαν πέσει πάνω τους. Ένας εξ' αυτών ήταν ο Γιώργος Τσουκάλης από το Σέσκλο. Βρέθηκε τυχαία το βράδυ της εκτέλεσης στη Δράκεια για ανταλλαγή εμπορίου. Οδηγούμενος στον τόπο της εκτέλεσης έκανε να φύγει και την ώρα εκείνη δέχτηκε μια σφαίρα. Τον πέταξαν στο ρέμα νομίζοντας ότι είναι νεκρός και πάνω του στιβάχτηκαν δεκάδες κορμιά, προστατευοντάς τον από μοιραίες βολές. Η σφαίρα έμεινε στο σώμα του για όλη του τη ζωή.

Μετά την εκτέλεση, οι Γερμανοί φεύγουν κατηφορίζοντας προς την Άλλη Μεριά, πυροβολώντας συνέχεια πίσω τους για εκφοβισμό. Γυναίκες, μανάδες ψάχναν να βρουν τους δικούς τους με αγωνία. Όταν τους έβρισκαν έκλαιγαν και παρακαλούσαν για βοήθεια για να τους τραβήξουν μέσα από τα πτώματα. Το αίμα των νεκρών είχε φτάσει μέχρι τα Λεχώνια, μέσω του ποταμού.

19 ΔΕΚΕΜΒΡΙΗ 1943

Κλιμάκιο του Ερυθρού Σταυρού φτάνει στη Δράκεια για να ολοκληρωθεί η ταφή των νεκρών. Τους θάβουν σ' ένα ενιαίο τάφο στο προαύλιο του Αγίου Νικολάου, εκεί που σήμερα βρίσκεται η παιδική χαρά. Το 1952, στο χώρο της εκτέλεσης έγινε ένα μνημείο αφιερωμένο στη θυσία των ανδρών της Δράκειας.

1954-1957: Το τελειωτικό χτύπημα για τη Δράκεια ήταν οι δύο σεισμοί. Ο πρώτος έγινε το 1955 και ο δεύτερος το 1957. Αποτέλεσμα: κατεστραμμένες υποδομές, αρχοντικά, εκκλησίες και μοναστήρια.

ΜΟΥΣΕΙΟ-ΧΩΡΟΣ ΜΝΗΜΗΣ

Ο ορισμός της πολιτιστικής αναπαράστασης ανά+παρίσταμαι βγαίνω στην επιφάνεια. Με τον όρο πολιτιστική αναπαράσταση αποδίδουμε κάθε πρακτική που εστιάζεται στην αναπαραγωγή πολιτισμικών δεδομένων ως πολιτιστικών δεδομένων. Η αναπαράσταση είναι ο μεσάζοντας για να περάσουμε από την έννοια στην πράξη, από τη θεωρία στην πράξη, από το πολιτισμικό στο πολιτιστικό. Με τη βοήθεια της αναπαράστασης τα νοήματα και οι έννοιες γίνονται πράξη. Το ζητούμενο πάντα είναι όχι η ταυτοποίηση με το παρελθόν αλλά η δημιουργική αναπαράσταση που θα μας οδηγήσει στον αναστοχασμό και κατ'επέκταση στην καλλιέργεια της μνήμης.

ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ

Το μουσείο δεν μεταφέρει μηνύματα μόνο μέσω των εκθέσεων του, αλλά και μέσω του ιδίου του κτιρίου του, των φυλλαδίων που τυπώνει, των δραστηριοτήτων που οργανώνει, τη διοικητική του δομή, τον τρόπο δημόσιας συμπεριφοράς, του προσωπικού του και γενικά με όλες τις εκφάνσεις της λειτουργίας του. Καθοριστικό ρόλο βέβαια παίζει ο τρόπος παρουσίασης και ερμηνείας των συλλογών ενός μουσείου μνήμης. Με άλλα λόγια, η μεθοδολογία που ορίζει το πώς θα στηθούν, θα χρησιμοποιηθούν και θα προβληθούν υλικά και άυλα τεκμήρια πολιτισμού, έτσι ώστε να επιτευχούν οι στόχοι του μουσείου. Μια έκθεση μπορεί να είναι επιτυχημένη ερμηνευτικά αν καταφέρει να ικανοποιήσει τις προσδοκίες των διαφορετικών επισκεπτών της.

Η επικοινωνιακή πολιτική αφορά ένα τεράστιο φάσμα πρακτικών με κύριο στόχο την προβολή και την παρουσίαση

του μουσείου προς τα έξω.⁶ Εξ' αρχής, οφείλουν να δηλώνονται οι στόχοι, οι σκοποί και το όραμα των μουσείων.

Επίσης, το φάσμα αυτό περιλαμβάνει τις εκθέσεις, τα εκπαιδευτικά προγράμματα, τις εκδόσεις, τις σχέσεις με ΜΜΕ, τις σχέσεις με χορηγούς και γενικότερα τη συνολική ανατύπωση του μουσείου προς τα έξω. Σημαντικό ρόλο παίζουν οι ερμηνευτικές προσεγγίσεις (οι ερμηνείες του υλικού πολιτισμού οι οποίες παρουσιάζονται με την χρήση την κατάλληλων ερμηνευτικών μέσων) και τα στατικά ή δυναμικά ερμηνευτικά μέσα που χρησιμοποιεί (αντικείμενα, κείμενα, φωτογραφίες, διαγράμματα, πίνακες, μακέτες, σχέδια, μηχανικά εκθέματα, οπτικοακουστικό υλικό, ψηφιακά εκθέματα). Επίσης, περιλαμβάνει απαντήσεις σε ερωτήματα του τύπου «τι θέλουν να πουν;», «σε ποιόν θέλουν να το πουν;», «πώς θέλουν να το πουν;».

Σημαντικότερο όλων είναι η δήλωση και ανάδειξη των στόχων, των σκοπών και του οράματος του μουσείου. Η τεχνική της παρουσίασης ενός αντικειμένου ακολουθεί πλέον ένα μοντέλο κατηγοριοποίησης, όμοιο με αυτό που χρησιμοποιούν οι επιμελητές και οι ερευνητές για να οργανώσουν την γνώση. Στην περίπτωση των μουσείων Μνήμης, ακόμη και οι ελάχιστες πληροφορίες που σώζονται για την κοινωνία που παρήγαγε αυτά τα αντικείμενα, συνήθως χάνονται στην παρουσίαση.

«Όλη η εμπειρία της μουσειακής επίσκεψης συμβάλει στην διαμόρφωση της εικόνας και της δόμησης της ταυτότητας του μουσείου, όπως και στην απόφαση του κοινού για το αν θα το ξαναεπισκεφτεί ή όχι».

(Hooper-Greenhill, 1994, 51)

⁶ Τετράδια Μουσειολογίας, 2010, «Ιστορικά Τεκμήρια και προσωπικά βιώματα. Η πρόκληση των μουσείων σύγχρονης Ιστορίας», Τέτη Χατζηνικολάου, σελ.43, τχ 7, Καλειδοσκόπιο

ΧΩΡΟΣ ΜΝΗΜΗΣ

Πέμπτη μορφή πολιτιστικών αναπαραστάσεων

Ρεαλιστικές ή φανταστικές αναπαραστάσεις. Εικονικό σκηνικό κινητό σε τεχνικά περιβάλλοντα. Τρισδιάστατα μέσα. Το σενάριο δεν είναι γραμμικό αλλά είναι στηριγμένο σε γραμμικές επιλογές. Στόχος είναι η έμμεση ανάδραση. Υπάρχουν δυνατότητες για άμεση αλλά δεν φτάνει. Είναι έμμεση με στοιχεία άμεσης ανάδρασης.⁷

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ:

Για να δημιουργηθεί το μουσείο συνεργάστηκαν ορισμένοι φορείς και έμπειροι καθηγητές του πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

- Δήμος Βόλου
- ΔΟΕΠΑΠ-ΔΗΠΕΘΕ
- Δ/ΝΣΗ ΑΡΧΕΙΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΒΟΛΟΥ
- ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
- ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ «Η Δράκεια»
- ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΚΕΙΑΣ

⁷ Σημειώσεις στα πλαίσια του μαθήματος Εικόνες Πηγές Τεκμηρίωσης, διδάσκουσα Αικατερίνη Αλεξοπούλου, εαρινό εξάμηνο 2015

- Ρίκη Βαν Μπουσχοτέν (Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Ανθρωπολόγος)
- Πολυμέρης Βόγλης (αναπληρωτής καθηγητής ιστορίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας)
- Μήτσος Μπιλάλης (επίκουρος καθηγητής ιστορίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας)
- Ιουλία Πεντάζου (Ιστορικός)
- Ελένη Μπουμπάρη (Αρχιτέκτων)
- Ιωάννης Σαλεσιώτης (Αρχιτέκτων)
- Όλγα Σεβαστίδου (κοινωνική ανθρωπολόγος)
- Γιάννης Κουτής (ιστορικός)
- Ιωάννης Χατζάκος (Φωτογραφικό υλικό)
- Καλλιόπη Γκαραγκούνη (Φοιτήτρια Μουσειολογίας, Μουσειογραφίας και Σχεδιασμού Εκθέσεων)
- Χατζάκου Αποστολία (Φοιτήτρια Ιστορίας)
- Γιώργος Σουλακούδης (φιλόλογος)
- Γιάννης Εμφιετζίδης (πτυχιούχος Ευρωπαϊκού Πολιτισμού)
- Αίγλη Δημόγλου (Ιστορικός)

ΜΕΣΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Κύριο δομικό συστατικό είναι η πέτρα και το ξύλο. Έχει τέσσερις μεγάλες λάμπες φωτισμού και εννιά μικρούς προβολείς. Επιπλέον τα εκθέματα έχουν και αυτά εσωτερικό φωτισμό ώστε να διευκολύνουν την ανάγνωση των κειμένων. Οι τοίχοι είναι βαμμένοι στις αποχρώσεις του γκρι και του λευκού με σκοπό να μεταφέρουν στον επισκέπτη το κλίμα της εποχής και κατά συνέπεια να αποπνέουν δέος. Το δέος προκαλείται στο δέκτη όταν αποκαλύπτονται οι μηχανισμοί δημιουργίας μιας πολιτιστικής αναπαράστασης Προκαλείται επίσης όταν οι μηχανισμοί δημιουργίας μιας πολιτιστικής αναπαράστασης επενδύονται με υπερβολικό συναίσθημα ή ιστορικό φορτίο. Πρόθεση είναι να δημιουργηθούν στους δέκτες ανεξέλεγκτες εντυπώσεις (making of).⁸

ΣΚΗΝΙΚΟ

⁸ Σημειώσεις στα πλαίσια του μαθήματος Εικόνες Πηγές Τεκμηρίωσης, διδάσκουσα Αικατερίνη Αλεξοπούλου, εαρινό εξάμηνο 2015

Στο μουσείο υπάρχουν δύο αίθουσες. Η μια είναι ο εκθεσιακός χώρος στην οποία παρουσιάζονται οι φωτογραφίες και τα εκθέματα. Στη δεύτερη αίθουσα είναι το γραφείο του υπεύθυνου του μουσείου. Επιπλέον υπάρχει μια τουαλέτα και κουζίνα. Το μουσείο ενώνεται με την πλατεία του χωριού.

ΣΕΝΑΡΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Τα μέσα του μουσείου είναι αρκετά διότι το μουσείο είναι διαδραστικό. Στην είσοδο του χώρου υπάρχει ένας χάρτης-χρονολόγιο. Οι ημερομηνίες ξεκινούν από τον 11ο αιώνα και καταλήγουν στο 1957 με τους σεισμούς στη μαγνησία. Ο χάρτης αυτός είναι διαδραστικός καθώς λειτουργεί ως παιχνίδι

για τα παιδιά. Δίπλα από τη χρονολογία υπάρχει ένας τίτλος, για παράδειγμα 1650: Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΛΙΑΣ. Δίπλα από τον τίτλο υπάρχει μια φωτογραφία εκείνης της περιόδου στην οποία αποικονίζεται η παραγωγή της ελιάς στη Δράκεια. Στο κάτω μέρος της φωτογραφίας υπάρχει κι ένα κλαδί ελιάς και στο πίσω μέρος υπάρχει ένα κείμενο που αναφέρεται στην παραγωγή της ελιάς. Πάνω στο χάρτη βρίσκεται και εκεί ένα κλαδί ελιάς. Το παιδί αφαιρεί τη φωτογραφία (στην οποία υπάρχει μαγνήτης στο πίσω μέρος), διαβάζει το κείμενο για την ελιά και στη συνέχεια προσπαθεί να βρει μέσα στο χάρτη το κλαδί ελιάς. Όταν το βρει κολλάει τη φωτογραφία στο χάρτη. Με αυτό τον τρόπο το παιδί μαθαίνει τις πληροφορίες αλλά και το μέρος στο οποίο γινόταν η παραγωγή της ελιάς. Οι ενότητες του χρονολογίου είναι τα μοναστήρια, η εκκλησία του Αγίου Αθανασίου εν τω Άθω, η ίδρυση της Δράκειας, οι εκδηλώσεις του χωριού, τα αρχοντικά, οι καλλιέργειες της ελιάς, της πατάτας και του μήλου, το σανατόριο του Πήλιου, οι πρώτοι δρόμοι, τα σχολεία και οι σεισμοί.

Στο κεντρικό σημείο του μουσείου υπάρχουν δυο χρονολόγια και μια μεγάλη κατασκευή. Το πρώτο χρονολόγιο ξεκινά από το Σεπτέμβρη του 1939 και καταλήγει στο Σεπτέμβρη του 1943, λίγο πριν την εκτέλεση στη Δράκεια. Το χρονολόγιο αυτό αναφέρεται στην γενικότερη περίοδο του πολέμου στο Βόλο. Το δεύτερο χρονολόγιο ειδικεύεται και αφορά στη περίοδο της εκτέλεσης στη Δράκεια 17-18-19/12/1943. Ο επισκέπτης διαβάζει τα κείμενα που βρίσκονται στο χρονολόγιο. Τα γεγονότα που αποτυπώνονται στη γραμμή του χρόνου περιέχουν λέξεις-κλειδιά. Κάθε λέξη-κλειδί οδηγεί σε διαφορετικές όψεις της ιστορίας. Σε κάθε κείμενο υπάρχει και μια κόκκινη επισήμανση. Μόλις δει την επισήμανση ανατρέχει στην

κατασκευή. Η κατασκευή αυτή περιέχει διάφορες ενότητες. Στην κάθε ενότητα βλέπουμε μια φωτογραφία. Οι φωτογραφίες είναι κυλιόμενες. Γι αυτό το λόγω μόλις δει την πρώτη φωτογραφία, την σύρει και βλέπει μια δεύτερη. Μετά σύρει και τη δεύτερη φωτογραφία και ανακαλύπτει ένα κείμενο. Για παράδειγμα καθώς ο επισκέπτης διαβάζει το δεύτερο χρονολόγιο, βλέπει μια κόκκινη επισήμανση που γράφει τη λέξη "εκτέλεση". Αμέσως ανατρέχει στην κατάσκευή και βλέπει τον τίτλο εκτέλεση και την πρώτη εικόνα. Σύρει την πρώτη εικόνα και ανακαλύπτει μια δεύτερη. Τέλος σύρει και την δεύτερη εικόνα και διαβάζει ένα κείμενο σχετικό με την εκτέλεση.

Στο μουσείο επίσης υπάρχει και ένα μουσειοπαιδαγωγικό παιχνίδι. Στο παιχνίδι αυτό το παιδί έχει στα χέρια του ένα πρότυπο κύβο. Εννιά κύβοι με έξι διαφορετικές ιστορίες. Όλες μαζί αφηγούνται από άλλη οπτική γωνία την ιστορία της εκτέλεσης της 18^{ης} Δεκεμβρίου 1943. Πάνω στον κύβο υπάρχουν διάφορες φωτογραφίες. Εκτός από τον κύβο που κρατά το παιδί υπάρχουν στο χώρο εννιά ακόμη κύβοι ανακατεμένοι. Το παιδί προσπαθεί να βρει τους σωστούς κύβους και να τους τοποθετήσει στη σωστή σειρά, έτσι ώστε να δημιουργηθεί μια από τις εικόνες του κύβου-πρότυπου. Κάθε πλευρά φτιάχνει ένα πάζλ, μια διαφορετική ιστορία.

Ένα ακόμη μέσο του μουσείου είναι η οθόνη αφής. Μέσα στην οθόνη έχουν δημιουργηθεί οκτώ ενότητες: φωτοθήκη, ενθύμια, χώρος, χρονικό, αναγνώσματα, μαρτυρίες και εκτελεσμένοι. Στη φωτοθήκη ο επισκέπτης μπορεί να δει φωτογραφίες εκείνης της εποχής, οι οποίες σχετίζονται με την καθημερινότητα των κατοίκων της Δράκειας. Επιπλέον μπορεί να δει φωτογραφίες μαζικών εκτελέσεων από την Κρήτη στο Κοντομαρί Χανίων. Στα ενθύμια μπορεί να δει αναμνηστικά που έχουν δωθεί στους επιζώντες της εκτέλεσης. Στην συγκεκριμένη ενότητα υπάρχει μία ακτινογραφία με τη σφαίρα σφυνομένη στην σπονδυλική στήλη ενός θύματος. Στο χώρο υπάρχει ένας χάρτης με τα μοναστήρια, τις εκκλησίες και άλλα μέρη που μπορεί ο επισκέπτης να πάει. Στην ενότητα χρονικό υπάρχουν ηχητικές μαρτυρίες των συγγενών των εκτελεσμένων, τις οποίες ο επισκέπτης ακούει και τις διαβάζει ταυτόχρονα. Οι μαρτυρίες ξεκινούν από το Σεπτέμβρη του 1943 και καταλήγουν τον Γενάρη του 1944. Στα αναγνώσματα υπάρχουν ορισμένα χειρόγραφα των ανθρώπων που έζησαν τον πόλεμο και την εκτέλεση. Μαρτυρίες που παρουσιάζουν την εκτέλεση, τις λεηλασίες, την βία και τη φτώχεια των ανθρώπων κατά τη διάρκεια του πολέμου. Στην ενότητα «μαρτυρίες» ο επισκέπτης μπορεί να διαβάσει μαρτυρίες των γυναικών που έζησαν την περίοδο της εκτέλεσης και που άδικα έχασαν τους άνδρες και τους συγγενείς τους. Τέλος στην ενότητα εκτελεσμένοι ο επισκέπτης μπορεί να δει τις φωτογραφίες των εκτελεσμένων και πατώντας πάνω σε κάποια φωτογραφία

μπορεί να δει και την ληξιαρχική πράξη θανάτου του εκτελεσμένου.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ:

Οι αρχιτέκτονες όπου συνεργάστηκαν για την δημιουργία του διαδραστικού Πολεμικού Μουσείου Δρακειάς είναι ο Ιωάννης Σαλεσιώτης και Ελένη Μπουμπάρη. Για το τελικό αποτέλεσμα της έκθεσης βοήθησαν οι χορηγοί- δωρητές της περιοχής του Πηλίου Δρακειάς και πιο συγκεκριμένα ο πολιτιστικός σύλλογος Δρακειάς και ο Δήμος βόλου.

ΜΕΣΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Πρόκειται για τη μετατροπή παλαιού κοινοτικού κτίσματος και λαογραφικού μουσείου σε στρατιωτικό μουσείο (χώρος μνήμης) αφιερωμένο στο τραγικό γεγονός που συνέβη στη Δράκεια στις 18-12-1943. Το κτήριο αναπαλαιώθηκε και είναι χτισμένο σύμφωνα με τις παραδοσιακές τεχνικές και με κύριο δομικό υλικό την πέτρα και το ξύλο. Την αρχιτεκτονική του κτηρίου έχει επιμεληθεί η Ελένη Μπουμπάρη. Το μουσείο, που είναι χτισμένο στην πλατεία του χωριού της Δράκειας, είναι σε υπερυψωμένο σημείο περικυκλωμένο από προστατευτικά κάγκελα. Επίσης γύρω από το μουσείο είναι τοποθετημένοι εννιά προβολείς. Ένας μεγάλος προβολέας είναι τοποθετημένος στην είσοδο του μουσείου.

ΣΚΗΝΙΚΟ

Το μουσείο βρίσκεται στην πλατεία του χωριού Δρακειάς. Το σημείο όπου χτίστηκε δεν είναι τυχαίο καθώς εκεί εκτελέστηκαν 118 άνδρες Δρακιώτες από Γερμανούς στις 18/12/43. Το περιβάλλον γύρω από αυτό δεν έχει αλλάξει και

πολύ από τότε. Στην πλατεία υπάρχει και λειτουργεί ακόμη το καφενείο του χωριού, το οποίο έχει ιστορική σημασία, καθώς εκεί μέσα συγκέντρωσαν οι γερμανοί τους κατοίκους του χωριού. Με αυτό τον τρόπο ο επισκέπτης μπορεί μετά την ξενάγηση του στο μουσείο να απολαύσει τον καφέ του στο καφενείο και να δει τον χώρο του ιστορικού εκείνου μέρους. Το μουσείο είναι μικρό, εξωτερικά μοιάζει με γραφικό σπίτι της περιοχής κτισμένο από πέτρα και ξύλο πλακόστρωτο με μικρό μπαλκόνι τριγύρω και ξύλινα παράθυρα. Το σημείο όπου βρίσκεται είναι πιο υπερυψωμένο από την υπόλοιπη πλατεία, χρειάζεται να ανέβεις μερικά σκαλιά για να φτάσεις στην είσοδο (καλντερίμι) στην οποία αντικρίζεις μια ξύλινη πόρτα και καθώς εισέρχεσαι στο χώρο υπάρχει μόνο μια αίθουσα έκθεσης που σε κάθε γωνία της βλέπει διαδραστικά εκθέματα.

ΣΕΝΑΡΙΟ

Το Μουσείο- χώρος μνήμης στη Δράκεια είναι αφιερωμένο σε ένα ιστορικό γεγονός και έχει χτιστεί στη πλατεία του χωριού σε υπερυψωμένο σημείο. Μπροστά από το μουσείο υπάρχουν σκαλιά που συνδέουν το μουσείο με το καφενείο. Το καφενείο αποτελεί ξεχωριστός χώρος. Αξίζει να σημειωθεί ότι το καφενείο συνδέεται ιστορικά με το τραγικό γεγονός που συνέβη πριν από εβδομήντα χρόνια στο χωριό της Δράκειας.

Στις 17 Δεκεμβρίου του 1943 μία ομάδα από αντάρτες του Πηλίου σκότωσε δύο Γερμανούς στρατιώτες και τραυμάτισε έναν τρίτο στην περιοχή της Αλυκόπετρας. Ο τραυματισμένος στρατιώτης κατάφερε να διαφύγει και έτσι ανέφερε το συμβάν στη γερμανική μονάδα. Στις 17 Δεκεμβρίου οι Γερμανοί εισβάλλουν στο χωριό από τρεις διαφορετικές πλευρές στη Δράκεια συλλαμβάνουν όσους άνδρες βρισκουν στο δρόμο τους και τους οδηγούν στο καφενείο του χωριού. Επίσης εισβάλλουν στα σπίτια και μαζεύουν όλους τους άνδρες και τα μικρά αγόρια. Πριν αρχίσει η εκτέλεση, στις 18 Δεκεμβρίου και ώρα 6 τα ξημερώματα, οι Γερμανοί άφησαν ελεύθερα τα έξι ανήλικα αγόρια. Οι μελλοθάνατοι οδηγούνταν πάνω από το ποτάμι του χωριού όπου και θανατώνονταν με πιστόλι σχεδόν εξ επαφής από το πίσω μέρος του κεφαλιού του θύματος. Εκείνο το πρωί σκοτώθηκαν 118 άνθρωποι.

ΕΠΙΖΩΝΤΕΣ

Ορισμένοι από αυτούς κατάφεραν να σωθούν. Ένας από αυτούς λεγόταν Σαραβάνης Γεώργιος. Ζήτησε να πάει τουαλέτα, σκεπτόμενος πως η τουαλέτα βρίσκεται εκτός του καφενείου. Άρχισε να τρέχει, οι Γερμανοί τον πυροβολούν αλλά δεν τον πετυχαίνουν. Ο δεύτερος διασωθείς ονομάζεται

Μαστρονικολάου Ιωάννης. Ο πατέρας του σκέφτηκε να του κόψει το παντελόνι, γιατί τότε τα παιδιά φορούσαν κοντό παντελόνι. Οι Γερμανοί πίστεψαν πως ήταν παιδί και τον άφησαν ελεύθερο. Ένας ακόμη λεγόταν Τσουκάλης Γεώργιος. Χτυπήθηκε από τους Γερμανούς αλλά η σφαίρα σφυνώθηκε στην σπονδυλική του στήλη. Αν την αφαιρούσαν θα πέθαινε από αιμοραγία, δεν την αφαίρεσαν και έζησε μέχρι ογδόντα έξι ετών με την σφαίρα στην πλάτη. Στα πρόσωπα των γυναικών και των παιδιών κυριαρχούσε ο φόβος, η θλίψη, η απόγνωση. Πάνω από το ποτάμι το 1952 χτίστηκε ένα μνημείο αφιερωμένο στους 118 νεκρούς.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εντός του μουσείου πραγματοποιούνται διαδραστικά και εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρει στα παιδιά γνώση και ψυχαγωγία. Ως διαδικασίες άμεσης επικοινωνίας

χαρακτηρίζονται αυτές που στηρίζονται στην προσωπική επικοινωνία, στη διαμεσολάβηση ειδικών, όπως τα εκπαιδευτικά προγράμματα. Η έμμεση επικοινωνία περιλαμβάνει την ίδια την έκθεση και όλα τα ερμηνευτικά της συστήματα, καθώς και εκπαιδευτικό υλικό (Νικονάνου2010α).

1)Μέσα στο μουσείο υπάρχει ένας χάρτης-χρονολόγιο, ο οποίος ξεκινά απ' τον 11ο αι και καταλήγει μέχρι το 1957 με τους σεισμούς στην Μαγνησία. Το χρονολόγιο είναι διαδραστικό, καθώς περιέχει μικρές εικόνες και το παιδί ψάχνει στο χαρτί για να βρει που να τις κολλήσει.

Στόχος άμεση ανάδραση: το παιδί μαθαίνει, προβληματίζεται και δεν είναι παθητικός δέκτης.

2)Επίσης, μέσα στο μουσείο βρίσκεται μια μεγάλη κατασκευή, στην οποία σύρουμε εικόνες και ανακαλύπτουμε κείμενα και φωτογραφίες που αναφέρονται στην ζωή και τα γεγονότα απ' το 1939 μέχρι το 1943 και συγκεκριμένα στο τραγικό γεγονός στις 17,18,19/12/1943.

Στόχος έμμεση ανάδραση: δεν προκαλούνται συναισθήματα στον επισκέπτη, παραμόνο ανακαλύπτει και κρίνει αυτό που βλέπει.

3)Ακόμα, υπάρχει ένα μουσειοπαιδαγωγικό παιχνίδι με κύβους. Το παιδί έχει ως πρότυπο ένα κύβο με εικόνες. Ο μουσειοπαιδαγωγός ανακατεύει τους υπόλοιπους κύβους και το παιδί προσπαθεί να δημιουργήσει την σωστή εικόνα.

Στόχος άμεση ανάδραση και δυνατότητα: Παίζοντας με τους κύβους, το παιδί συμμετέχει και είναι ενεργός δέκτης.

4)Τέλος, υπάρχει μια οθόνη αφής στην οποία ο επισκέπτης μπορεί να βρει φωτογραφίες, χειρόγραφα, έγγραφα, ληξιαρχικές πράξεις θανάτου, χάρτες και πολλά ακόμη που αφορούν το γεγονός της 18/12/1943.

Μέσα απο τις φωτογραφίες ο επισκέπτης μπορεί να δει τον εξωτερικό χώρο του μουσείου, το δρομάκι που ενώνει το μουσείο με το καφενείο του χωριού, αλλά και την μικρή πλατεία.

Στόχος έμμεση ανάδραση: ο επισκέπτης μπορεί να αισθάνεται συναισθήματα, αλλά δεν μπορεί να τα εκφράσει και τα κρατάει για τον εαυτόν του.

Επιπλέον κάθε χρόνο 9-12 Αυγούστου γίνεται η καθιερωμένη γιορτή ελιάς στην οποία το μουσείο συνεργάζεται με τον αναπτυξιακό σύλλογο του χωριού, κάνοντας ορισμένα μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα για τα παιδιά που σχετίζονται με την ελιά. Τέλος, κάθε χρόνο πραγματοποιείται μνημόσυνη δέηση για τους 118 νεκρούς. Στις 17/12/2014 προβλήθηκε ένα εικονογραφημένο ντοκιμαντέρ εις μνήμην των 118 θυμάτων από την φοιτήτρια μουσειολογίας Γκαραγκούνη Καλλιόπη. Στο τέλος του ντοκιμαντέρ παρουσιάζονται φωτογραφίες των μαθητών του δημοτικού σχολείου Δράκειας, με ζωγραφίες που σχετίζονται με την εκτέλεση. Στο πάνω μέρος των ζωγραφιών τα παιδιά γράφουν το όνομα τους και μια λέξη που δηλώνει την αισιοδοξία π.χ ειρήνη, αγάπη, όχι πόλεμος κ.α.

ΔΙΚΤΥΟ ΜΑΡΤΥΡΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Μέχρι στιγμής υπάρχει ένα πανελλήνιο δίκτυο μαρτυρικών χωριών. Στις 12 Δεκεμβρίου 2000 37 Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Χώρας ιδρύουν το ΔΙΚΤΥΟ ΜΑΡΤΥΡΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ & ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 1940-1945, "ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΑ" με έδρα τη Μαρτυρική Πόλη των Καλαβρύτων.

Σκοποί του Δικτύου
Η ανάληψη ουσιαστικών πρωτοβουλιών για τη λήψη και εφαρμογή μέτρων και προγραμμάτων για τη διατήρηση άσβεστης της ιστορικής μνήμης των εκατομμυρίων θυμάτων του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου για να μην ξαναγίνει πόλεμος, της μνήμης του Ελληνικού λαού για τη συνεισφορά του στον αγώνα για τη συντριβή του Ναζισμού και του φασισμού και τηςκαταξίωσης των αγωνισθέντων, σφαγιασθέντων, εκτελεσθέντων, διωχθέντων, φυλακισθέντων, μαρτυρησάντων, βασανισθέντων κατοίκων των πόλεων και των χωριών τους κατά τη Γερμανική, Ιταλική και Βουλγαρική Κατοχή της περιόδου 1940-1945.

Η προώθηση των αδελφοποιήσεων μεταξύ των μαρτυρικών περιοχών και η δημιουργία μονίμου δικτύου συνεργασίας και διασύνδεσης μεταξύ τους, αλλά και μεταξύ αυτών και αντιστοιχών περιοχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σε όλες τις χώρες που αντιμετώπισαν παρόμοια βαρβαρότητα και καταστροφή, για την κοινή και αποδοτικότερη διερεύνηση της ιστορίας, ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών , καθώς επίσης την δημιουργία Δικτύου στα πλαίσια του ευρύτερου ελληνισμού για τη στήριξη αντιστοιχών σκοπών σε διεθνές επίπεδο.

Το 2012 είχαν ενταχθεί στον κατάλογο των χαρακτηρισμένων ως μαρτυρικών περιοχών και χωριών η πόλη της Θεσσαλονίκης, η πόλη των Σερβίων του Δήμου Σερβίων - Βελβεντού, οι τοπικές κοινότητες Αμαράντου και Καστανιάς της Δημοτικής Ενότητας Καστανιάς του Δήμου Καλαμπάκας και ο οικισμός Τριών Ελάτων της Τοπικής Κοινότητας Αρχαγγέλου του Δήμου Αλμωπίας (ΦΕΚ 203 Α΄/2012). Τέλος, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε και εξέλεξε, ομόφωνα, ως Πρόεδρό του, για την επόμενη περίοδο, το Δήμαρχο Καλαβρύτων κ. Γιώργο Λαζουρά. Στο Δίκτυο Μαρτυρικών Πόλεων και Χωριών της Ελλάδος συμμετέχουν 93 μαρτυρικές πόλεις και χωριά της Ελλάδος, που είναι ενταγμένα σε 43 Καλλικρατικούς μαρτυρικούς Δήμους. Όσον αφορά την Δράκεια ιδρύθηκε πρόσφατα ένα δίκτυο συγγενών θυμάτων. Την κίνηση έκανε ο πρόεδρος του τοπικού συμβουλίου Δράκειας, κ.Νικόλαος Κάπελας. Βοηθός σε αυτή τη μεγάλη προσπάθεια είναι η εν δυνάμει μουσειολόγος Γκααραγκούνη Καλλιόπη.

ΜΑΡΤΥΡΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΓΙΑ ΕΥΘΥΜΙΑ
ΑΓΙΟΙ
ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ

ΑΓΙΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
ΑΕΤΟΣ
ΑΜΙΡΑ
ΑΝΩ ΒΙΑΝΝΟΣ
ΑΝΩ ΜΕΡΟΣ
ΑΝΩΓΕΙΑ
ΑΡΓΙΝΙΑ
ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ
ΒΑΧΟΣ
ΒΛΑΧΕΡΝΑ
ΒΟΡΙΖΙΑ
ΒΟΥΝΙΧΩΡΑ
ΒΡΥΣΕΣ
ΑΜΑΡΙΟΥ
ΓΔΟΧΙΑ
ΓΕΡΑΚΑΡΙ
ΔΑΜΑΣΤΑ
ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ
ΔΙΣΤΟΜΟ
ΔΟΛΙΑΝΗ
ΔΟΜΕΝΙΚΟ
ΔΟΞΑΤΟ
ΔΡΑΚΕΙΑ
ΔΡΑΜΑ
ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ
ΕΛΑΤΗ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΧΩΡΙ
ΕΜΠΑΡΟΣ
ΕΠΤΑΛΟΦΟ
ΕΡΥΜΑΝΘΕΙΑ

ΚΑΒΑΛΛΑΡΙ
ΚΑΚΟΠΕΤΡΟΣ
ΚΑΛΑΜΙ
ΚΑΛΟΣΚΟΠΗ
ΚΑΛΟΥΤΑΣ
ΚΑΜΑΡΕΣ
ΚΑΝΔΑΝΟΣ
ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ
ΚΑΤΩ ΒΙΑΝΝΟΣ
ΚΑΤΩ ΣΥΜΗ
ΚΕΡΑΣΙΑ
ΚΕΡΠΙΝΗ
ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΙ
(ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ
ΚΟΜΜΕΝΟ

ΚΟΞΑΡΕ
ΚΡΥΑ ΒΡΥΣΗ
ΛΕΧΟΒΟ
ΛΙΓΚΙΑΔΕΣ
ΛΙΔΩΡΙΚΙ
ΛΙΛΑΙΑ
ΛΟΧΡΙΑ
ΜΑΚΡΙΝΟ
ΜΑΛΛΑΘΥΡΟΥ
ΜΑΝΑΣΣΗΣ
ΜΑΓΑΡΙΚΑΡΙ
ΜΕΣΟΒΟΥΝΙ
ΜΕΣΟΒΟΥΝΟ
ΜΟΥΡΝΙΕΣ
ΜΟΥΣΙΩΤΙΤΣΑ

ΜΥΡΤΟΣ

ΝΕΑ ΑΓΧΙΑΛΟΣ
ΝΕΑ ΚΕΡΔΥΛΙΑ
ΝΙΚΑΙΑ
ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ
ΠΕΥΚΟΣ
ΠΡΟΣΗΛΙΟ
ΠΤΕΡΗ
ΠΥΡΓΟΙ
ΡΙΖΑ
ΡΙΖΟΜΥΛΟΣ
ΡΟΓΟΙ
ΡΟΔΑΚΙΝΟ
ΣΑΚΤΟΥΡΙΑ
ΣΑΡΧΟΣ
ΣΕΡΒΙΑ
ΣΚΙΝΕ
ΣΟΥΓΙΑ
ΣΥΚΟΛΟΓΟΣ
ΤΡΙΣΤΕΝΟ
ΤΣΑΡΙΤΣΑΝΗ
ΤΥΜΠΑΚΙ
ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ
ΥΠΑΤΗ
ΦΛΑΜΠΟΥΡΑΡΙ
ΧΟΝΔΡΟΣ
ΧΟΡΤΙΑΤΗΣ
ΧΩΡΙΣΤΗ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΜΑΡΤΥΡΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Μέχρι σήμερα δεν έχει δημιουργηθεί κάποιο δίκτυο μαρτυρικών χωριών Μαγνησίας. Η πρόταση αυτή δεν έχει υποθεί, ούτε έχουν υπάρξει κάποιες προσπάθειες υλοποίησης. Με την δημιουργία του δικτύου θα υπάρξουν πολλά θετικά στοιχεία. Πρώτα απ όλα θα υπάρξει μία συνεργασία μεταξύ των χωριών και τα αρχεία τους θα βρίσκονται συγκεντρωμένα σε μία μονάδα. Επιπλέον η επισκεψιμότητα στα συγκεκριμένα χωριά θα αυξηθεί μέσω της διαφήμισης.

Αυτή η πρόταση καλό θα ήταν να υλοποιηθεί για τρεις λόγους. Πρώτον, για ιστορικούς λόγους διότι μέσω αυτού θα μάθουν την τραγική ιστορία του κάθε χωριού. Δεύτερον, για πολιτιστικούς λόγους διότι θα υπάρξουν πολιτιστικές εκδηλώσεις που θα σχετίζονται με τα γεγονότα των χωριών, για

παράδειγμα εκδηλώσεις μνήμης για τα θύματα του πολέμου. Τέλος, για οικονομικούς λόγους, διότι θα υπάρξει μεγάλη επισκεψιμότητα με αποτέλεσμα την οικονομική ανάπτυξη και ευημερία των χωριών.

Σε αυτή την προσπάθεια θα πρέπει να συνεργαστούν οι τοπικές κοινότητες του κάθε χωριού, οι Δήμοι, οι αναπτυξιακοί-πολιτιστικοί σύλλογοι του κάθε τόπου, το δίκτυο αρχείων μουσείων και βιβλιοθηκών Βόλου και το ΔΗΠΕΘΕ-ΔΟΕΠΑΠ καθώς και οι εθελοντές των χωριών.

Η οργάνωση του δικτύου απαιτεί χρόνο και υπομονή όσον αφορά στην γραφειοκρατία. Θα πρέπει να οργανωθούν και να συνεργαστούν τα μέλη, να βγουν φυλλάδια που να περιλαμβάνουν την ιστορία του τόπου και ένας μικρός οδικός χάρτης. Μέσα στο φυλλάδιο θα μπορούσαν να υπάρχουν τα αξιοθέατα των χωριών, καθώς και οι χώροι διαμονής.

Η υλοποίηση του δικτύου μουσείων θα φέρει θετικά αποτελέσματα στα χωριά και την περιφέρεια. Η ιστορία θα διαδωθεί, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις θα αυξηθούν και η οικονομία των χωριών θα ανακάμψει μέσω του τουρισμού.

MARTYRIΕΣ

Για τη δημιουργία πληροφορίας από τον περιηγητή χρειάζονται γραπτές πληροφορίες, προφορικές μαρτυρίες από τους γηγενείς, εξακρίβωση-διασταύρωση πληροφοριών και λεπτομερειακή περιγραφή. Υπάρχουν δύο ειδών πηγές, η πρωτογενής και η δευτερογενής. Στην πρωτογενή πηγή εντάσσονται οι προσωπικές μαρτυρίες ενώ στη δευτερογενής οι πληροφορίες που έχει επεξεργαστεί ένα τρίτο άτομο.⁹

Κάθε συστηματική εξέταση, κάθε προσπάθεια αποτίμησης των εκθέσεων και των προτιμήσεων των επισκεπτών που πραγματοποιείται στο μουσειακό περιβάλλον ονομάζεται Αξιολόγηση. Τα συνηθέστερα εργαλεία που μπορεί να χρησιμοποιήσει κάποιος για την επιτυχημένη εφαρμογή της

⁹ Σημειώσεις στα πλαίσια του μαθήματος Από τα κείμενα στα εκθέματα, διδάσκουσα Αικατερίνη Αλεξοπούλου, χειμερινό εξάμηνο 2012

αξιολόγησης είναι τα ερωτηματολόγια, η παρατήρηση, οι συνεντεύξεις, οι συζητήσεις σε μικρές ομάδες και η ταχυδρομική έρευνα.

«Ήρθε η ώρα 6 το πρωί, φώναζαν αυτοί, τα πίκουλα να βγουν έξω έ,τα πίκουλα, εντωμεταξύ σ' αυτοί τς δικοί μας ήταν και δυο έτσι μικροσκοπικοί ήταν, μικρά ήταν δεν βγήκαν αυτοί επειδή είχαν τις πατεράδες, ξερ' γω δεν βγήκαν. Εμείς βγήκαμε έξω στη πλατεία. Όπως βγήκαμε έξω απ' την πλατεία άρχισε ο καθένας να πηγαίνει στο δρόμο που είχε ας πούμε, άλλος προς τα εδώ, άλλος προς τα κει. Μας ξαναμαζέψαν. Εγώ μόλις έφτασα στη πλατεία, το κάτω μέρος. Έχει σκαλοπάτια που κατεβαίνς από κατ στο δρόμο ας πούμε, από παν είναι η εκκλησία εκεί, από πάν απ' την εκκλησία περνούσε ο δρόμος. Μόλις φτάνω κει πέρα βρίσκω κάποιον ζαπλωμένο έτς.

Ήταν ένας μουγκός κι δεν πήρε είδησ, θα τον φώναζαν αλτ, κι δεν πήρε είδησ και τον χτυπήσαν με την ξιφολόγχη. Κι έβαλε ο άνθρωπος το χέρι τ' εδώ, (θεός χωρέστον) κι έπεσε έτς κατ. Μόλις φτάνω κει όπ! έπαθα ένα τράντασμα. Εντωμεταξύ φώναζαν αυτοί ύστερα και μας μαζέψαν πάλι μαζί όλοι, και μας στείλαν σ' ένα δρόμο, (μας είπαν από κει θα πάτε). Έ, πήγαμε και απ' αυτόν τον δρόμο, πιο πέρα εκεί ήταν ένας άλλος Γερμανός, γιατί γυρίζαν αυτοί για να μη δουν τίποτα δυνάμεις να φτάσουν, ξέρω 'γω. Έ, τον έκαναν από κει σινιάλο πάλι από κει απ, την πλατεία απ' το καφενείο και μας άφησε. Μας άφησε πήγαμε.....

Α!! Είχε ένα παιδί απ' αυτοί, ήταν το σπίτι του λίγο πιο κάτω κει, λέει πάμε εμείς εδώ λέει. Καναράκο τον λέγαν αυτόν.»

Μπέας Ιωάννης

«Πέρασε η ώρα! Παγωμένοι! Άχνα δεν βγάσαμε! Πήγε η ώρα το πρωί 7,30-8; Αργεί η μέρα! Ήταν μεγάλη η μέρα! Δεν ξημέρωνε! Δεν ξέρω! Άργησε. Ήταν και χιονιάς. Χιονόνερο. Είπαν. Μιλήσαν. Να βγουν όλα τα παιδιά έξω. Είπαν σε αυτόν που μιλούσαν αγγλικά.

Ήμασταν 7. Εφτά παιδιά βγήκαμε. Ο Γιάννης αυτός ο Μαστρονικολάου, ήταν ο μόνος που φορούσε μακριά

παντελόνια, και αυτού γινόντανε παζάρι. «Να μείνει ή να φύγει;» Εκεί που ήμασταν μαζεμένα όλα, τον συμπρώξανε. Αλλά προτού γίνει αυτό, οι πατεράδες καταλάβανε, και ένας πατέρας, έδωσε, έβγαλε το ρολόι του και το έδωσε στο παιδί του και το είπε «*Να ακούς την μάνα σου*» Πήρε το ρολόι το παιδί - δεν ζει, πέθανε. τρεις ζούνε από τους εφτά.»

Ζερμπίνος Σταύρος

«Α, να σας πω το ιστορικό. Είπαμε, ήμασταν εκεί πέρα συγκεντρωμένοι, ακούσαμε τη ριπή αυτή που έπσε- πώς τη μάθαν, το πρωί;- Κατ' αρχήν, κάθε φορά, κάθε βδομάδα γίνονταν τέτοια γεγονότα πάνω αυτού. Αν πεις Σανατόριο, Πρεβαντόριο, Κορακόβραχο και Χάνια ... αυτά τα τέσσερα σημεία του Πηλίου ήτανε μόνιμες στρατιές των Γερμανών και Ιταλών, μόνιμ'! Τάγμα, λόχος, διμοιρία ... μέναν μόνιμα 'κει. Και κοιμόνταν και τρώγανε και πίναν και 'κει ήταν απάν' μόνιμα. Κάθε τόσο άκουγες απάν' πολυβόλα και ημείς τα 'χαμε συνηθίς' ... και λέμε 'Δε βαριέσαι ...'. Ακούγοντας το πρωί, μόλις ξημέρωσε, απάν' απ' την Αλικόπετρα μέχρι όλμους ... ήταν 'μπαμ' από 'δω 'μπαμ' από 'κει και λοιπά, νομίζαμε ότι κάνανε γυμνάσια ... Δεν το πήραμε το ζήτημα έτσι σοβαρό και να πούμε τι συμβαίνει για πρώτη φορά, δεν ήταν πρώτη φορά. Ήταν καθημερινό τους ζήτημα αυτό!»

Τσοπωτός Γεώργιος

«Ναι. Το βράδυ που καθόμασταν στο ... μέσα στο δωμάτιο ακούμε τους Γερμανούς, ήρθαν μες στο σπίτι. Ήρθανε, αφήσανε τα πολυβόλα παν' στο... στο δωμάτιο και αρχινήσαν και ψάχναν να βρούνε άντρες, γιατί είχανε κρεμασμένα τα παλτάτς και θαρρούσαν ότι ήταν άντρες μέσα, αλλά είχανε φύγ'. Μας λέγανε αλλά δεν καταλαβαίναμε. Λέγανε μοναχά «αντρό, αντρό!» μας λέγανε, ναι. Δεν καταλαβαίναμε. Τέλος πάντων, σηκωθήκανε φύγανε. Αλλά ένας όμως πονηρός «να πάμε και κάτω» -είχαμε υπόγειο κάτω. Μας είπε να τδώσουμε φακό, φακό δεν είχαμε και να ήτανε το κουτί με τα σπέρτα, με τρία σπέρτα μέσα!

Και κατέβηκε μέχρι τη μισή τη σκάλα και σβήσαν... και γυρίσανε πάλι επάνω και πήγαν εκεί σ' έναν γείτονα και πήραν απ' αυτό το ... ένα φαναράκι κι ήρθανε πάλι και ψάξανε.....»

Στεργίου Τρυφωνία

«-Αυτό ... Αυτό το φρικιαστικό τοπίο είναι απίστευτο κι όμως αληθινό! Όταν επιστρέψαμε από 'δω πέρα γιατί και 'δω ήταν ο αδελφός μου σκοτωμένος ... δεν ήξερα ...

-Ο αδελφός σας ...;

-Πήγα στη μάνα μ', λέει η μάνα μ'- εδώ απ' το σπίτι αυτό κατέβηκε, ήταν εδώ, με δύο άλλες, εδώ αυτό και βλέπαν τους εκτελεσμένους ... την ώρα που τις εκ... τις φέρναν από 'δω και τις εκτελούσαν. Και απέναντι ένα σπίτι που είναι- δεν ξέρω αν σώζεται- πρέπει να σώζεται ... ήτανε αυτή, ήτανε η κοπέλα και είχε ένα αρραβωνιαστικό, το οποίο τον είδε που τον σκοτώνανε ... η μάνα αυτουνού, του ίδιου κι η μάνα η δική μου ... είδε το γιο της που τον πηγαίναν για εκτέλεση ... Κατάλαβες; Τρομερά πράγματα ...»

Τσοπωτός Γεώργιος

«Ναι ... Ράους μας λένε. Μας σκώθκαμε, εμείς όλοι οι ήμασταν εφτά, όλοι σκωνόμαστε (εκεί;) στη πόρτα ε... με διώξαν εμένα πίσω μ' ένα άλλο παιδί, Τσιαμίτης λεγότανε, με διώξανε. Πήραν τις πέντε, τις σκότωσαν. Μετά ήρθαν και σε μας. Πήρανε πέντε. Εγώ ... και ένας απ' το Σέσκλο και άλλ' τρεις Δρακειώτες. Μας πήγαν εκεί ... φρουρά δεξ... από 'δω κι από 'κει ... μεγάλη ετοιμασία ... πολύ. Μόλις μας πήγαν και μας στήκαν στο τοίχο ... - με πάινε ... μας πααίνε η φρουρά ρολόι (;)- μόλις πήγαν στο τοίχο εκεί κρύφτηκαν η φρουρά. Κοιτάω εγώ γύρω, κανένας Γερμανός, πουθενά'.

Το πολυβόλο ήταν απέναντι στην εκκλησία ... στημένο. Μόλις δεν του 'δα το πολυβόλο, έκανα να φύγω μόλις είδα έτσ', έκανα μια βόλτα να φύγω ... πετάχτηκε ένας ... 'ένας Γερμανός από... από μια γωνία εκεί ''Ωού ...!' και βάνει το χέρι να βγάλει το πιστόλι ... Έκανε να βγάλει το πιστόλι αυτός ... εγώ γύρισα το σώμα μ' να δει στο ... στο ρέμα. Μόλις γύρισα του λέω ότι θα με πάρει τώρα επειδή έτρεξα και με πήρε 'δω, λοξά εκεί που τη έχω τη σφαίρα. Έπεσα καταή αλλά αυτό μ' έσωσε.

Έπεσα καταή, η ριπή έπεσε πήρε στις όρθιοι, πέσαν καταή οι όρθιοι και 'γω έμεινα- ήταν ένα διάδρομο- και έμεινα στο διάδρομο. Έρχεται και με πιάνει το ποδάρι, αλλά είχα τη κάπα τυλιγμένος και δε μ' είδε ... με πέταξε κατ'.»

Τσουκάλης Γεώργιος

«Φαινόνταν και το ποτάμι κάτω, αυτό το ποταμάκι, το ρυάκι. Το μισό ήτανε μαύρο. Από λάσπες; Από αίματα; Γιατί μέσα είχαν πέσει και πτώματα. Και έγλυφε το νερό... Άλλον στο κεφάλι, άλλον από εδώ...Και ήταν βαμμένο το ποτάμι...

Ανέβηκα λίγα βήματα, να ανεβώ από πάνω, ήταν ανώμαλο το έδαφος εκεί τώρα, γεμάτο τσουκνίδες, εκεί που πετάζαν τόσο κόσμο μες' τις τσουκνίδες, λες και ήταν... ούτε το σκυλί δεν πετούσες με συγχωρείς...εκεί πέρα. Ανέβηκα πάνω. Ήρθαν και άλλοι....

Από εκεί και πέρα, φοβήθηκα πολύ! Φοβήθηκα! Έκλαιγα! Έκλαιγα! «Να φύγουμε» «Να φύγουμε!» «Να φύγουμε!» έλεγα την μάνα μου. Που να μας πάει η μάνα μου; Έξι παιδιά. Ήρθαμε εδώ στην Αγριά. Είχαμε ένα καλύβι εδώ πέρα, στο κτήμα και ζώσαμε εκεί. Και πέρασε ο καιρός. Έτσι τελείωσε.»

Ζερμπίνος Σταύρος

«Κλείσαν τις εκκλησίες οι γυναίκες. Να ουρλιάζουν οι γυναίκες. Κλείσαμε τις εκκλησίες, κλείσαν τις εκκλησίες οι γυναίκες. Δεν μπορούσαν να σκάψουν οι άντρες, να κάνουν την δουλειά τους οι άντρες όξω. Ουρλιάζουν οι γυναίκες. Τα παιδιά τους, τον άντρα τους. Άλλος στο σπίτι τρεις, άλλοι δυο....»

Κουμούτση Μαρία

«Θρήνος ... Θρήνος ... τους θάψαν τρεις- τρεις ύστερα, ανοίξανε ... κοντά στη εκκλησία εδώ ... στο προαύλιο ... και τις βάλαν τρεις- τρεις ... γιατί δεν έπαιρνε εκατόν δώδεκα άτομα ...»

Κάπελα Γεωργία

«Το πρωί εκτελεστήκανε το βράδυ μείναν μέσα στο ποτάμι και την επαύριο το πρωί, άρχισε ο κόσμος και...ήρθε ο Ερυθρός Σταυρός, άρχισε ο κόσμος και έβγαλε τα πτώματα, τα οποία τα βγάλανε από πάνω στην Εκκλησία απ'έξω, στην κάτω εκκλησία, κάτω μεριά, ντάνες...πως παστώνεις τα ψάρια δηλαδή. Εκεί πήγα είδα τους δικούς μου και τους βρήκα ήταν πολλά τα άτομα, 117 άτομα,τους είχαν βάλει όταν τελείωσε η εκτέλεση και μετά βγήκαν ο κόσμος στην πλατεία για να, έ, εκεί για να δουν τι έγινε, και τους μαζέψαν, ο καθένας, έναν – έναν τους τραβούσαν και τους βάλαν γύρω – γύρω στην εκκλησία για να τους γνωρίσουν, ποιοι είναι, γιατί έτσι όπως ήταν παραμορφωμένοι, μετά τους πλύναν και σ' ένα τάφο τους έχουν βάλει, όλοι μαζί.»

Λιάτσικας

«Εκείνο το οποίο δεν ξεχνάω ήταν η σιωπή... Γυναίκες και manάδες που ψάχναν να βρούνε τους δικούς τους με αγωνία, αγωνία, ποιόν θα βρούνε... δεν γνώριζαν απ' τα μούτρα[...] Μόνο άκουγες λόγια όταν ένας έβρισκε το δικό του άτομο, τότε άρχιζε να κλαίει και να σε παρακαλεί να το τραβήξετε, να το

βγάνουν έξω... και τις βγάλαμε, τις μεταφέραμε εδώ, στο προαύλιο της εκκλησίας.»

Μουστάκας Γεώργιος

«Σε περίπτωση που στρατιώτης της Βέρμαχτ σκοτωθεί σε ενέδρα ή μετά από δολοφονική επίθεση σε μια περιοχή, η οποία χαρακτηρίζεται ως ειρηνική, τότε για κάθε νεκρό Γερμανό θα εκτελούνται 50 άρρενες Έλληνες.»

Στρατηγός Βάλτερ φον Στένερ, Διοικητής 1^{ης} Μεραρχίας Ορεινών Καταδρομών, 25 Οκτωβρίου 1943.

«Η μάνα η καημένη στέλνει το μεγαλύτερο παιδί, τον Τάσο. Του λέει «Πήγαινε βρε να ιδείς. Τι γίνανε αυτοί οι άνθρωποι?» Ήρθε και το άλλο το παιδί και τους πιάσαν και τους δύο. Σκότωσαν και τους δύο. Εάν δεν βγαίνουν έξω θα γλίτωναν και οι δύο.»

Σταύρος Ζερμπίνος

«Φαινόταν το ποτάμι κάτω, αυτό το ποταμάκι, το ρυάκι. Το μισό ήτανε μαύρο. Από λάσπες? Από αίματα? Γιατί μέσα είχαν πέσει και πτώματα. Και έγλυφε το νερό... Άλλον στο κεφάλι, άλλον από εδώ...

Και ήταν βαμμένο το ποτάμι...

Ανέβηκα λίγα βήματα, ήταν ανώμαλο το έδαφος εκεί τώρα, γεμάτο τσουκνίδες, εκεί που πέταξαν τόσο κόσμο μες τις τσουκνίδες, λες και ήταν... ούτε το σκυλί δεν πετούσε εκεί πέρα. Ανέβηκα πάνω. Ήρθαν και άλλοι...

Από κει και πέρα, φοβήθηκα πολύ! Φοβήθηκα! Έκλαιγα! Έκλαιγα! «Να φύγουμε!» «Να φύγουμε!» «Να φύγουμε!» έλεγα στη μάνα μου. Πού να μας πάει η μάνα μου?»

Σταύρος Ζερμπίνος

«Ερχόμαστε εδώ, τι να δούμε? Ένα σωρό... όπως σφάζεις τα αρνιά και τα δεματιάζεις ένα παν στ' άλλο, έτσι ακριβώς... Λοιπόν εγώ δεν μπορούσα να κάνω τίποτε, η μητέρα μου δεν μπορούσε να κάνει τίποτε, ήταν άλλα παιδιά που μπορούσανε και βγάνανε πτώματα από μέσα και τα φέρνανε στο κυπαρίσσι αυτού.»

Γιώργος Μουστάκας

«Εκείνο που μ'έχει μείνει ακόμα, που 'μαι εξήντα πέντε χρονών, ορισμένες φορές έχω κάποιον αόριστο φόβο μέσα μου, χωρίς να ξέρω από πού και γιατί. Είναι νομίζω κατάλοιπο απ' αυτά.»

Κωνσταντίνος Σταμάτης

«Αυτός κούνησε το κεφάλι, λέω «δεν με ξαναβλέπεις από δω μέσα (γελάει). Δε με ξαναβλέπεις»»

Γιώργος Σαραβάνης

«Ναι, την επαύριο μέρα, όπως τα ομολογούσε η μητέρα μου, ήταν ΘΡΗΝΟΣ! Θρήνος, κραυγές, κλάματα, αίματα, δόντια χρυσά να παίρνουν από κει να έχουν ενθύμια τους, ρολόγια, ας πούμε που είχανε, ναι. Μέσα στη μάζα όλη αυτή ήταν ο μεγάλος ο πανικός.»

Αργυρούλα Στεργίου

«Ναι το βράδυ που καθόμασταν μέσα στο δωμάτιο, ακούμε τους Γερμανούς, ήρθαν μες στο σπίτι. Ήρθανε, αφήσανε τα πολυβόλα παν' στο δωμάτιο και αρχινήσαν και ψάχναν να βρουνε άνδρες, γιατί είχανε κρεμασμένα τα παλτά τς και θαρρούσαν ότι ήταν άνδρες μέσα, αλλά είχανε φύγει. Μας λέγανε αλλά δεν καταλαβαίναμε. Λέγανε μοναχά «άντρό, αντρό!» μας λέγανε, ναι.»

Τριφωνία Στεργίου

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο Χώρος Ιστορικής Μνήμης είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: ένα μνημείο της νεότερης ελληνικής ιστορίας και ταυτόχρονα ένα μνημείο από την ιστορία. Η προστασία της υλικής υπόστασής του, με ταυτόχρονη όμως διαφύλαξη της ιστορικής και συλλογικής μνήμης που φέρει, η λειτουργία του ως δημόσιου χώρου και η ένταξή του στην καθημερινή ζωή των κατοίκων της σύγχρονης πόλης, ο συνδυασμός υλικής και άυλης κληρονομιάς καθώς και το μη απόμακρο των γεγονότων δίνει μια άλλη πραγματικότητα στη μουσειακή αναπαράσταση. Η πολιτιστική κληρονομιά είναι συνυφασμένη με την ταυτότητα των λαών και για τον λόγο αυτό η διαφύλαξη της, αποτελεί επιτακτική ανάγκη, ως μαρτυρία του παρελθόντος της ανθρωπότητας, ως πηγή συλλογικής μνήμης και ως στοιχείο συλλογικής ταυτότητας.¹⁰ Ο πολιτισμός και η πολιτιστική κληρονομιά αποτελούν εύθραστα σημεία για τον κόσμο. Η απώλεια ενός πολιτιστικού αγαθού, αποτελεί απώλεια για τον πολιτισμό ολόκληρης της ανθρωπότητας. Το ρόλο του εγγυητή για την προστασία της διεθνούς πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και του συντονιστή καλείται να εκπληρώσει ένας διεθνής οργανισμός όπως η UNESCO.

¹⁰ Λιάκος Αντώνης, 2007, Πώς το Παρελθόν γίνεται Ιστορία, Πόλις

Η UNESCO οφείλει να αποτελέσει πραγματικό συντονιστή της συλλογικής αυτής προσπάθειας, καθώς και προστάτη της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η πολιτιστική κληρονομιά απειλείται ολοένα και περισσότερο με καταστροφή όχι μόνο από τις συνήθεις αιτίες φθοράς, αλλά και από την εξέλιξη της κοινωνικής και οικονομικής ζωής. Τα αγαθά πολιτιστικής κληρονομιάς που παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον, καθιστούν αναγκαία την περιφρούρηση τους, ως στοιχείο της παγκόσμιας κληρονομιάς και ζωτικό κομμάτι ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Ο ορίζοντας των μουσείων μνήμης: να κρατήσουμε ζωντανή τη θύμηση για να είμαστε σε επιφυλακή εν όψει καινούριων και ανάλογων καταστάσεων. Είναι ένα αίσθημα ευθύνης προς την κοινωνία μέσα στην οποία δραστηριοποιούμαστε, εξελισσόμαστε και ευημερούμε.

Είναι η ανάγκη να επιστρέψει η ανθρώπινη ύπαρξη στο κοινωνικό σύνολο ένα κομμάτι του "εαυτού της". Τα λάθη του παρελθόντος δεν πρέπει να επαναληφθούν και οι διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες καλούν για συνεχή ετοιμότητα και διατήρηση της ικανότητας διορθωτικής επαναπροσαρμογής.

Η μνήμη δεν βυθίζεται στο παρελθόν αλλά τριγυρίζει πεινασμένη γύρω από το παρόν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βίγκλας Κατελής Σ., *Ιστορία των Μνημείων της Νέας Αγχιάλου και Ερμηνεία των Πρωτοχριστιανικών Συμβόλων τους*, Βόλος 2014 (4η έκδ.).
- Βίγκλας Κατελής, *Πρωτοχριστιανικός Συμβολισμός στις Φθιώτιδες Θήβες Θεσσαλίας, ΘΕΟΛΟΓΙΑ. Τριμηνιαία Έκδοση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Τόμος 82, Τεύχος 1ο, Ιανουάριος – Μάρτιος 2011, 19-46
- Βίγκλας Κατελής, *Η Πύρασος και οι δύο Φθιώτιδες Θηβών Θεσσαλίας έως τον Μεσαίωνα, Ανιστόρητον. Περιοδικό Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης. Ιστοριογραφικά*, Τόμ. 6, αριθ. 21, 2006, 1-31.
- Διονυσίου Γιώργος Π., *Αχελινά. Απ' τις λαϊκές παραδόσεις της Αγχιάλου*, Αθήνα 1986.
- Διονυσίου Γιώργος Π., *Η τελευταία ζωή στο τσιφλίκι του Παναγή Τοπάλη*, Βόλος 1999.
- Διονυσίου Γιώργος Π., *Τα Παραμύθια της Αχελώς. Απ' τους παραμυθάδες της Αγχιάλου*, Βόλος 2005.
- Διονυσίου Γιώργος Π., *Μία Αγχιάλος Νέα Γεννιέται. Έκδοση του Συλλόγου των Αγχιαλιτών της Αθήνας*, Αθήνα 2006.
- Θεολόγου Κώστας, *Η Αξία της Μνήμης για μια Κοινωνία*, intellectum 2007- 2008, τχ. 3
- Κιλμπασάνης, Θανάσης Κ. *Νέα Αγχιάλος. «Περίπατοι στο Χθες»*, Αθήνα, Γενάρης 2004.
- Κιλμπασάνης, Θανάσης Κιλμπασάνης, *Νέα Αγχιάλος. Ιστορία - Λαογραφία - Σύγχρονη Ζωή*, Αθήνα 1996.

- Κόκκινος Γιώργος, 2006, *Διδακτικές προσεγγίσεις στο μάθημα της ιστορίας, για μια νέα διδακτική μεθοδολογία στην υπηρεσία της κριτικής ιστορικής σκέψης*, Μεταίχμιο
- Λεφούσης Ηλίας *Η Κερασιά του Βόλου*, εκδόσεις Κώδικας, 1994
- Λιάκος Αντώνης, 2007, *Πώς το Παρελθόν γίνεται Ιστορία*, Πόλις
- Μπούνια Αλεξάνδρα, 2009, *Στα παρασκήνια του Μουσείου η διαχείριση μουσειακών συλλογών*, Πατάκη

- Οικονόμου Μ., 1999, *Μουσεία για τους ανθρώπους ή τα αντικείμενα*, Αρχαιολογία και Τέχνες, 50-55
- Οικονόμου Μ., 2003, *Μουσείο: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός: Μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα*, Κριτική
- Πρακτικά Συνεδρίου Δήμου Ν. Αγχιάλου *Νέα Αγχιάλος-90 χρόνια δημιουργικής ζωής: Ιστορία, Πολιτισμός, ανάπτυξη* 26-28/9/1997, Βόλος 2000.
- Πρακτικά Συνεδρίου Δήμου Νέας Αγχιάλου *Ιστορία και Πολιτισμός του Ελληνισμού της Αγχιάλου*, Καλοκαίρι 2006, Αθήνα 2008.
- Σημειώσεις στα πλαίσια του μαθήματος *Εικόνες Πηγές Τεκμηρίωσης*, διδάσκουσα Αικατερίνη Αλεξοπούλου, εαρινό εξάμηνο 2015.
- Σημειώσεις στα πλαίσια του μαθήματος *Από τα κείμενα στα εκθέματα*, διδάσκουσα Αικατερίνη Αλεξοπούλου, χειμερινό εξάμηνο 2012.
- Σκουβαράς Βαγγέλης - Κίτσος Μακρής, *Αρχαιολογικός και Ιστορικός Οδηγός Θεσσαλίας*, Εκδόσεις Όμηρος, Βόλος 1998.
- Τετράδια Μουσειολογίας, 2012, *Μουσεία σε μνημεία: αφορμή για μια συζήτηση γύρω από την στρατηγική*, Κάλη Τζώρτζη, σελ.4, τχ. 8, Καλειδοσκόπιο
- Τετράδια Μουσειολογίας, 2010, *Ιστορικά Τεκμήρια και προσωπικά βιώματα. Η πρόκληση των μουσείων σύγχρονης Ιστορίας*, Τέτη Χατζηνικολάου, σελ.43, τχ 7, Καλειδοσκόπιο
- Τετράδια Μουσειολογίας, 2010, *Φορείς τραυματικής ιστορικής μνήμης: το μουσείο Πολιτικών Εξόριστων Άη Στράτη στην Αθήνα*, Νότα Πάντζου, σελ.49, τχ 7, Καλειδοσκόπιο
- Benton Tim, Manchester, 2010, *Understanding Heritage and Memory*, University Press

- Black Graham, 2009, *Το ελκυστικό Μουσείο: Μουσεία και επισκέπτες*, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς
 - Eco U., 1999, *Η σημειολογία στην καθημερινή ζωή*, Μαλλiάρης Παιδεία
- Pearce, S., 1986, *Thinking about things*, Museum Journal, 85, 4, 198-201

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

- <https://left.gr/news/magnisia-mnimes-apo-ti-martyriki-mera-tis-18is-dekemvriou-1943-sti-drakeia> Ημερομηνία επίσκεψης: 19/1/2016
- <http://www.eleftheria.gr/index.asp?cat=6&aid=27152#.VQbzoY6sVX0> Ημερομηνία επίσκεψης: 19/1/2016
- <http://www.520greeks.com/articles/i-istoria-toy-palaioyplatanoy/> Ημερομηνία επίσκεψης: 19/1/2016
- <http://aivalis.blogspot.gr/2008/10/blog-post.html> Ημερομηνία επίσκεψης: 19/1/2016
- http://buk.gr/el/poli-perioxi/neos-platanos_ Ημερομηνία επίσκεψης: 19/1/2016
- <http://www.newsbeast.gr/weekend/arthro/796503/oi-nazistikes-sfages-stin-ellada/> Ημερομηνία επίσκεψης: 14/1/2016
- http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B5%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%AC_%CE%9C%CE%B1%CE%B3%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82 Ημερομηνία επίσκεψης: 13/1/2016
- <http://www.taxydromos.gr/article.php?id=22801&cat=126> Ημερομηνία επίσκεψης: 22/1/2016
- http://www.yppo.gr/5/g5111.jsp?obj_id=47398 Ημερομηνία επίσκεψης: 19/1/2016

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το "Neo" καφένιο το 2015. Στο κτίριο αυτό είχαν συγκεντρωσει τους 115 άντρες το μεσάκι βράδυ της 7ης Δεκεμβρίου του 1913. (Φώτο: Γ. Σαλαγιώτης)

16.12.2005 Το σημείο της εκτέλεσης Ιωσήφ Ι. Τσουκάλη!

Άποψη της μνημειακής πηγάδας 1911. (Φώτο: Γ. Σαλαγιώτης)

Επίτιμον
η 22 η γηνη εβου
εξ αυτου εως εν
Φερραιων δωρι
φωρημενη το ετος
1943, 17, 12,

Φωτογραφία πριν την εκτέλεση

Φωτογραφία μετά την εκτέλεση

Ακτινογραφία Γεωργίου Τσουκάλη

Χώρος Μνήμης, Δράκεια 18/12/1943

Χώρος Μνήμης Δράκεια 18/12/1943

Εργασία αφιερωμένη στους 118 πεσόντες της Δράκειας, Δημοτικό Σχολείο Δράκειας

Χώρος Μνήμης Δράκεια 18/12/1943

Χώρος Μνήμης Δράκεια 18/12/1943

Χώρος Μνήμης Δράκεια 18/12/1943

Χώρος Μνήμης Δράκεια 18/12/1943

Χώρος Μνήμης Δράκεια 18/12/1943

Χώρος Μνήμης Δράκεια 18/12/1943

Χώρος Μνήμης Δράκεια 18/12/1943

Χώρος Μνήμης Δράκεια 18/12/1943

Χώρος Μνήμης Δράκεια 18/12/1943

Χώρος Μνήμης Δράκεια 18/12/1943